Ч. 273 (11.524). Львів, субота 8. грудня 1928. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LXVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
„ Друкарні 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

1868--1928.

Український Народе!

Велике Свято в Тебе! Ясна хвиля на тернистому шляху Твойого життя — хвиля, що гордістю серце Твоє сповнює, віру в могутні Твої сили будить, сили кріпить і єднає, Твої надії сонцшними проміннями сповиває. Цеж Свято побіди Твойого великого Духа — цеж 60-ліття життя і праці Твого найстаршого Товариства „Просвіта“

Цеж великий всенародній Ювилей культурної праці — ювилей довгої і важкої боротьби з безпросвітною темрявою, що Твою національну і людську гідність убивала, шлях поступу, знання гранітними скелями перед Тобою загороджувала Тебе власника чорнозему, пралісів, великих скарбів Твоєї прадідної землі, на наймита й жебрака зводила. Ювилей творчої праці для Тебе, Народе, і з Тобою!

Шістьдесять літ тому горстка молодих ідейних людей засновує „Просвіту“ — горстка, але міцна вірою у конечність і спасенність своєї праці до глибини своєї душі пронята високою ідеєю: через „Просвіту“ до Воскресєння!

І ця ідея несеться за мури Львова в наші місточка і села. Підбиває собі серця всіх верстов народу, лине високо понад кордони фізичного насилля, з грудьми батьківської землі мандрує на чужину за гори-океани.

В українському народі находить пошану і зрозуміння, бо тільки освіта, тільки культура може дати народові ту велику моральну силу, що чуда творить що будить ту національну обєднану творчу міць, яка постійно й певно веде нарід вперед і все вперед аж до найвищого, найяснішого його ідеалу.

А за шістьдесять літ горстка просвітних робітників розростається в тисячі. Перші слабі кроки переміняються в могутній, зорганізований похід систематичної, планової, доцільної праці на всіх ділянках народнього життя.

З „Просвіти“ родяться наші економічні і торговельні установи, рідне шкільництво, руханково-спортові товариства.

І „Просвіта“ як Матір у великій пошані серед своїх дочок та внуків, які свідомі того, що їхній розвиток і сила залежні від тої великої виховної і культурно-освітної праці, що її веде „Просвіта“.

І ти, Український Народе, гордий на своє Товариство, а Товариство горде на Тебе.

Ти гордий і вдячний за велику 60-літню працю. Але праця „Просвіти“ ще не скінчена, роля її ще не відіграна.

І „Просвіті“ спочити не вільно!

Її праця має стати ще живіша, ще ширша, ще міцніша!

А з неї має вирости нове обновлене покоління — нова доля!

Та це залежить тільки від Тебе, Український Народе! Покажи у 60-ліття „Просвіти“ силу свого духа, докажи, що Ти не тільки створив „Просвіту“, але й любиш її і вона Тобі потрібна!

Дай доказ своєї високої культури, національної свідомости, розуміння своїх потреб і обовязків!

Скажи могутнє слово, що „Просвіта“ в тяжких своїх хвилях на Тебе все рахувати може. Що вона зіниця Твого ока, кров Твого Серця, душа Душі Твоєї!

Величаво й гідно відсвяткуй це Велике Національне Свято!

Нехай не буде в Тебе ніодної людини, що в ювилейному році не сталаб членом Товариства!

Зложи ювилейний дар „Просвіті“, дар княжий, гідний Великого Народу і великих потреб Товариства!

Хоч Ти ніколи не жалів нічого для „Просвіти“, і хоч скрутний в Тебе час — відійми собі ще цей раз від уст і дай змогу жити і станути „Просвіті“ на тій висоті, на якій хочеш її бачити!

„Просвіта“ — цеж Твоя доля, історія Твойого життя, Твоє ясне майбутнє, Твоє життя.

Ти живеш „Просвітою“, а вона Тобою!

Нехайжеж „Просвіті“ з її Ювилеєм прибудуть моральні і матеріяльні сили — на добро і щастя Народу!

Хвала, вдяка і слава Українському Народові! — Хвала, вдяка і слава „Просвіті“!

У Львові, в шістьдесяті роковини Товариства „Просвіта“.

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА“:

Д-р Іван Брик, заст. голова.

Василь Мудрий, секретар

ЗА ЮВИЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ:

Юліян Романчук, почесний Президент Комітету. — Д-р Іван Брик, Д-р Кость Левицький, Д-р Іван Раковський, Д-р Богдан Гнатевич, Михайло Галущинський, Володимир Децикевич, Осип Навроцький, Інж. Юліян Мудрак, Інж. Юліян Павликовський, Д-р Василь Щурат, Д-р Михайло Коцюба, Д-р Володимир Ривюк, Іван Квасниця.

ПІСНЯ ПРОСВІТЯН.

(НА ДЕНЬ 8. ГРУДНЯ 1928 Р.)

СОНЦЕ З ВИСОКОГО НЕБА
ХЛІБ НАМ ДАЄ, ДАЄ КВІТИ;
ВОЛІ ШУКАТИ НАМ ТРЕБА
В ЯСНОГО СОНЦЯ ПРОСВІТИ.
ПРАПОР ПРОСВІТИ — ЦЕ ЗНАК
НАШИХ НАЙВИЩИХ БАЖАНЬ:
СТАРЕЦЬ ЧИ МОЛОД-ЮНАК,
З НАМИ ПІД ПРАПОР НАШ СТАНЬ!

СВІТЛО ЗНАННЯ І НАУКИ
З МІСТА В СЕЛО ПЕРЕКИНЕМ;
БРАТОВІ БРАТ ПОДАСТЬ РУКИ,
ВЖЕ МИ В НЕВОЛІ НЕ ЗГИНЕМ.
ПРАПОР ПРОСВІТИ — ЦЕ ЗНАК
НАШИХ ВИЗВОЛЬНИХ ДОРІГ;
СТАРЕЦЬ ЧИ МОЛОД-ЮНАК,
КЛИЧ ПІД НАШ ПРАПОР УСІХ!

ВИЖЕНЕМ ТЕМРЯВУ З ХАТИ,
ВОРОГ УКРИТИСЬ НЕ ЗМОЖЕ;
ВИДРЕМ У НЬОГО ВСІ ВТРАТИ, —
ТИ ДОПОМОЖЕШ НАМ, БОЖЕ!
ПРАПОР ПРОСВІТИ — ЦЕ ЗНАК
НАШИХ НАЙКРАЩИХ НАДІЙ;
СТАРЕЦЬ ЧИ МОЛОД-ЮНАК,
СТІЙ ПІД ЦИМ ПРАПОРОМ, СТІЙ!

В. ЩУРАТ.

У ВЕЛИКІ РОКОВИНИ.

Сьогодні минає 60 літ від хвилини, як засновано Товариство „Просвіта“. Два людські покоління переживає вже воно. І як твір людського невміручого духа, має воно з кожним днем і роком ставати і в здорових умовах стає кріпше й сильніше. Зовсім інакше, як це діється з людським організмом.

Розглядаючи сьогодня з історичного становища розвиток нашого Товариства, мусимо ствердити в цьому розвитку такі риси, котрі в памятні роковини звертають на себе найбільшу увагу.

Уявити собі момент, коли гурток смільчаків поривався до творення Товариства, ми сьогодні не в силі. Це — на правду — **піонірі-каменярі**, в котрих обізвалася божа іскра. І з цеї іскри зродилася відвага: порвати сміло, без компромісу з старечою немічю сучасного покоління і на прапорі нової ідеї виписати не тільки **пізнання** народу, але також його **єдність** на цілости українських земель та в імя цеї єдности **вщіплювання** у виснажений національний організм такі духові сили, які його цілого із власної внутрішньої потреби приводили би до **будуючої єдности.**

Це перший наш обовязок — віддати в нинішньому дні якнайгрімкішу пошану всім відомим і невідомим борцям в імя високої і глибокої культурної ідеї, як підстави всебічного розвитку теперішнього й майбутнього нації.

Другим обовязок — присвятити нинішній день поважній застанові, що зробило Товариство на протязі свойого 60-ліття. Утерся поміж нами погляд, що „Просвіта“ — це матір усіх українських товариств. Та в цьому погляді скривається довгий поверховний і доволі небезпечний. А саме: Ділянки праці Товариства розросталися і воно не в силі дати ради наростаючим обовязкам, мусіло давати почин до створення нових організацій, установ, товариств. А тимчасом тут відбувався далеко глибший, ніж здається, не такий простий, як його представляють, **культурний процес.** Найкращий вислів цьому процесові підібрав німецький учений Георг Сіммель, кажучи: „Культура — це шлях від замкненої, нерозвиненої єдности через розвинену многовидність до розвиненої без прогалин єдности“. І не надмір обовязків, не богатша програма творила нові товариства й установи, але внутрішня потреба культурної модерної нації, але спонтанічний змисл, що веде народи у становище „домовитих хазяїнів“.

Із належного зрозуміння цеї риси — випливає третій обовязок, поставити до себе ще одно питання: Чия заслуга, або в імя чого станули піонірі до роботи, а Товариство і згуртовані в ньому члени йшли за ними і творили свою пайку роботи? Відповідь: В імя того, що **освіта є ідея,** ідея повсякчасна, ідея без початку й кінця, така вічна, як ідея правди, краси, моралі, святости. А навіть коріння останніх ідей вміщається в ідеї освіти. Бо ідея освіти — це не знання, але це один великий акт формування себе і спільнот, формування себе у **морально самоуправну одиницю** (Кершенштайнер) з свідомістю завдань і послуг у відношенні до спільнот від родини, стоваришень, партійних, класових союзів до найвищої і найкращої спільноти, **національної.** Як така, ідея освіти є великим **гаслом.** Її носієм, членами Товариства, наскільки її розуміють, і спільнота тих-же членів — саме Товариство.

Як носій гасла — Товариство „Просвіта“ не може бути якоюсь одною частиною нашого народнього життя. Воно мусить пронизувати все до найменших клітин, з кожна найменша клітина мусить стати свідомою і відповідальною частиною мільйонів за долю цілости, за глибину, за чистоту, за святість, за непорушність, за **непохитність ні в яку** сторону цього гасла!

З цим починаємо ювилейний рік.

М. Галущинський.

Колись і тепер.

З нагоди 60-ліття „Просвіти".

В ювилейному році 60-ліття нашої „Просвіти" — виринають спогади про минуле, а ще більше насуваються роззважання про сучасні обставини, в яких Мати наших установ має далі сповняти своє велике завдання для української нації...

Вийшла наша „Просвіта" з малих початків, бо з почину горстки молодих людей — народовців, що у першому статуті поставили собі за мету: **„пізнання і просвіту народу"**, а як способи до цеї цілі вказали: збирання і видавання всіх плодів устної народньої словесности, та видавання популярних публікацій в усіх галузях науки, відповідних поняттям народу і його потребам".

Отже такий початковий круг ділання намічували основники Товариства „Просвіта" в 1868 році: пізнання рідного народу і його історії та видання поучаючих письм для народу. Але тодішна влада (львівське намісництво) спротивилось статутови і аж міністерство внутрішних справ згідно з міністерством просвіти у Відні позволили оснувати товариство „Просвіта" на основі предложеного статута.

Першим головою Товариства „Просвіта" вибрано професора **Анатоля Вахнянина.**

Другі загальні збори „Просвіти" в 1870 році, приймили вже новий статут з такою метою: **ширити просвіту між українським народом,** такими засобами, як видавання праць в українській мові для образованої верстви і для ужитку в школах, особливо видавання популярних праць для міського і сільського люду; закладання книгозбірень і читалень; закладання бурс для убогої шкільної молоді; підмагання заслужених письменників, учителів народніх шкіл і шкільної молоді; видавання часописів; спрошування українських вчених для нарад та уряджування публичних відчитів і музично-деклияматорських вечерів.

Другим головою Товариства „Просвіта" вибрано в р. 1870 віцемаршалка Краєвого Виділу **Юліяна Лаврівського;** третим головою вибрано в р. 1873. **Володислава Федоровича,** власника більшої маєтности і добродія „Просвіти", а в р. 1877. вибрано четвертим головою професора університету о. д-ра **Омеляна Огоновського.**

Від 1. січня 1877. р. почав обовязувати **третій статут „Просвіти",** в котрий увійшли важніші зміни, а саме: що звичайні члени товариства платять вкладку 2 зл. р. річно, — а селяни і міщани платять 1. зл. р., та що **звичайний** член товариства має право: діставати безплатно по одному примірникови популярних книжок „Просвіти" по часі, як вступив в члени.

В 1891. р. надзвичайні загальні збори приймили **четвертий статут товариства „Просвіта",** в котрім **побіч просвіти** народу поставлено за ціль товариства також: **піднесення добробуту українського народу,** як також впроваджено в товаристві „Просвіта" організацію самоуправних Читалень „Просвіти", що можуть мати свої крамниці, щадничо-позичкові каси і ощадности та вводити в ужиття рільничо-господарські і промислові спілки. До осягнення тої високої цілі „Просвіти" вложено на філії товариства обовязок: старатися про закладання **читалень „Просвіти"** і вести нагляд над ними.

За цим новим статутом наступив широкий розвій товариства „Просвіти" на нашій землі, бо число членів побільшилось у найближчих роках на тисячі; читальні „Просвіти" прибували сотками а філії „Просвіти" розтягнули свою організаційну сітку майже у всіх повітах. Культурне і національне **освідомлення народніх мас** огорнуло животворною струєю усі верстви нашого громадянства і наш нарід почувся українською нацією. Просвітно-організаційна праця підготовила також ґрунт під організацію наших економічних установ, особливо під організацію нашої української кооперації, що прийшла з кінцем девятьдесятих років минулого століття.

Але опісля ослаблена світовою війною: матеріяльно й етично — мусить повоєнна організація „Просвіти" на ново збирати свої сили та вишколювати нових діячів, щоби **обновити, поширити і поглибити** здорове освідомлення народних мас: питомою культурою і знанням, якого потребує нове життя української нації. Та в цім новітнім завданні — загал українського громадянства не доцінює, як належить, значіння нашої „Просвіти".

„Просвіта" не була і не є партійною установою. Вона все служила українському народови без огляду на партії та була таким чином все**народньою установою** і такою мусить вона на далі остатися. Але з уваги на те треба нам признати на жаль, — що нашу „Просвіту" від якогось часу зловживається як терен партійних оргій — на котрім при нагоді зборів відбуваються особисті, партійні і суспільні порахунки; погоня за здобуттям „Просвіти" для вузкопартійного егоїзму, та легкодушне розбивання нарад, — чим **тяжко** зневажується нашу „Просвіту" перед чужими і своїми та перепиняється її конечну діяльність і розвиток, а найважніше, що ми самі бемо в лице цю культуру, — за котру так побиваємося...

Тому з нагоди ювилею 60-роковин „Просвіти" **принесім їй жертву: пошанівку нашої матірної установи,** щоб у „Просвіті" могли спокійно працювати без огляду на партії: люди, що є спосібні до просвітної роботи і хочуть працювати!

А друга жертва нашій „Просвіті", — в ювилейнім році, — це розвага, **щоб не давати приводу до закривання „Просвіти".**

Інтерпретація політичної акції є сьогодні інша, як була давніше, — і те повинні розуміти наші політичні діячі. Політичні наради, посольські звіти і демонстрації — не мусять відбуватися в льокалі читальні „Просвіти" чи в канцелярії філії „Просвіти", а належить уладжувати їх в інших льокалях, — щоби не давати навіть позору участи просвітньої установи в якій небудь політичній акції. І це повинні зрозуміти в сучасних обставинах соймові посли й сенатори та інші політичні діячі...

Та є ще одна **пожертва** в ювилейному році для нашої „Просвіти". Перші просвітні діячі, давні народовці, вели цю працю по найліпшій волі і знанню, а численні одиниці споміж них вели її справді з посвяченням, — а все те ні для почестей, ні для гроша або особистих вигід... І цеї **безкорисної праці з посвяченням — сьогодні так мало** в нашій „Просвіті"... Тому спомянім „не злим" словом — тих перших просвітників і **даваймо свою лепту праці для нашої „Просвіти",** так як вони давали, — для поступу, добра і кращої долі українського народу.

Отсе мої побажання для нашої „Просвіти".

Д-р Кость Левицький.

Освітній Конґрес з нагоди 60-ліття ювилею Т-ва „Просвіта" у Львові.

Сьогодні Т-во „Просвіта" у Львові, що безперечно вложило найбільшу цеглину в будові духової культури українського народу в Галичині, скромно святкує 60-літній ювилей свого існування. Але це свято не є лише місцеве — галицьке — свято: Т-во „Просвіта" уЛьвові своєю славною 60-літньою діяльністю залишило помітний слід в історії національного руху всього українського народу, а тому в сьогоднішнім скромнім святі Львівської „Просвіти" бере духову участь український нарід в соборному значінні цього слова.

Серед ріжних проектів відзначення 60-літнього ювилею Т-ва „Просвіта" у Львові, які намітив спеціяльно для того організований Ювилейний Комітет, особливої уваги, на мій погляд, заслуговує проект скликання Освітнього Конґресу у Львові в 1929 р.

Як відомо, перший і, на жаль, єдиний Освітній Конґрес відбувся у Львові рівно двадцять років тому також з нагоди ювилею — тоді сорокалітнього — Т-ва „Просвіта" у Львові, і цей Конґрес відіграв у свій час надзвичайну ролю, бо він встановив напрям культурно-просвітньої праці, якого додержувалося

Д-Р ПАВЛО ЛИСЯК.

Якої нам треба „Просвіти"?

Велике всенародне свято, яке переживає український народ західно-українських земель, а з ним, напевно, й вся Соборна Україна, свято шістьдесятилітнього існування львівської „Просвіти", заставляє нас до рефлексії не тільки над тим, що повинна „Просвіта" в будуччині робити, щоби виповнити свою велику історичну місію, до якої вона покликана, але й приневолює нас до глибшої застанови над тим, що „Просвіта" вже зробила. Ясна відповідь на останнє питання дасть нам підставу до безсумнівної відповіди на перше питання, котре, ясна річ, так дуже хвилює кожного свідомого українця й кожну свідому українку — особливо під нинішню хвилину, таку безмірно важку й трагічну в нашій історії.

Ми знаємо, що підставова ідея „Просвіти", котра жевріла в душі гуртка її основоположників, прийшла сюди, на галицьку волость, частю зі сходу, а частю зі заходу. „Просвіта" могла повстати на галицькому ґрунті тільки після великого літературно-громадського відродження 60-тих років на Великій Україні, після Шевченка й його епохи. А одночасно впали тоді в застоялу галицьку атмосферу перші животворні проміння новітнього націоналізму, у формі, яку він як вислід дуже складного ідейно-соціяльного процесу в Західній Європі, прибрав головно серед західних й південних славянських народів. Літературне відродження 60-их років на Великій Україні вернуло нам приспану національну свідомість, котру ми затратили в страшній пітьмі довговікової неволі, сказало нам, що ми є народ, великий народ з величавою історичною минувшиною. А еманципаційний національний рух серед західних та південних славянських народів показав нам методи й форми тієї успішної національної боротьби й праці. З гармонійного зліяжу одної й другої течії виросла згодом ця величанська ідейна сила, котра створила чудо: нашу сіру етнографічну масу переміниля у великий свідомий народ.

Ми з великим, до глибини серця проймаючим зворушенням згадуємо сьогодня про працю й труд цих міліонів, які, здебільшого, як тихі робітники, в постійній напрузі, в буденних зусиллях по всіх уєюдах нашої землі, день за днем трудилися на просвітній ділянці. Сухі статистичні цифри про кількість заснованих читалень, кількість видрукованих книжок, вибудованих читальняних домів, відбутих концертів, театральних вистав, виголошених викладів, приєднаних членів і т. д. дають, очевидно, тільки дуже неповний, а головне: неясний образ про цю силу ідейної праці, вложеної в просвітню справу на протязі минулих 60-ти літ. Нема історика, нема хронікаря, новітнього Нестора, — тай ледви чи він коли найдеться, — який зумів би про цей велитенський труд згідно з правдою написати.

Алеж одно певне й не може підлягати жадному сумнівові. Він, цей труд, ця праця, це одушевлення, запал, завзяття й незломна воля в діяльности булиб не тільки неможливі як факт, але навіть булиб не до подумання як постулят, колиб вони не виростали з могутньої творчої почви й з цього вічно живого ґрунту, яким є: національна ідея. Ми цілком слушно величаємося висліадами 60-літньої праці „Просвіти". Та напевно ніколи вона не булаб доконана, якби тисячі тихих просвітних робітників, саме тією працею день-вдень не було собі й світові доказували, що ми хочемо бути живим і вільним народом. Тут, у сірій просвітній праці наш народ на протязі десятиліть зводив безкровну боротьбу за своє самоозначення, тут він викристалізовував своє власне національне я, тут він перемагав і Полтаву й 1340 рік, тут, нарешті, довів до створення підстав для здійснення найвищого ідеалу нації. Правда сучасної днини, котру бачимо власними очима всі, показує нам, що аналогічна праця інших неволених колись народів вже довела їх до здійснення національної мети. Ми ще її не осягнули. Алеж, коли хочемо й прагнемо її, ми теж не маємо іншого шляху перед собою, тільки такий, який перейшли інші народи.

Щож дала нам „Просвіта" в минулих 60-ти літах своєї діяльности? Вона переміниля нас зі сірої етнографічної маси в свідомий народ. Вона вчинила те, що сьогодні хіба фанатик або сліпець може сумніватися в існування самостійного українського народу. І це є досягнення величанське, могутнє. Таке досягнення, якого ми навіть, задля браку історичної перспективи, теперь не в силі якслід оцінити. Та кожний сьогодні ясно розуміє, що ним ми вже під цю пору ніяк не можемо вдовольнитися. Сьогодні ми мусимо, — хочемо чи ні — піти далі. Мусимо тому завдання „Просвіти" в майбутті сформулувати як працю над перетворенням міліонових мас українського народу в людей, що стануть свідомими громадянами своєї Батьківщини. І це є, без сумніву, ця велика провідна ідея, котра буде присвічувати в безмежно трудній праці живого національного активу — сьогодня й завтра.

Скаже може дехто, що найбільші трудноші в цій праці зустрінуть нас з боку національних противників. Безперечно так. Такі трудноші будуть. І ніхто не стане на них замикати очей або їх легковажити, бо це булаб непростима легкодушність. Але всі, навіть найважчі перешкоди з боку національних противників все мають і з природи річи мусять мати тільки зовнішний, механічний характер. Вони ніколи не в силі торкнутися нашої внутрішньої істоти, нашої душі національної, нашого національного я. Тай не тільки це. Життєвий досвід виказує, що такі перешкоди мають теж своє величезне позитивне значіння. Вони проти своєї волі, в розвитку національної думки й свідомости, грають ролю цього могутнього залізного молота, котрий величезний розжарений національний бльок вибиває на ґуту, ціпку й крицеву сталь. Досвід виказує, що зовнішні перешкоди ще ніякому народові, по суті, не пошкодили, а тим більше не були вони в силі загальмувати його природного розвитку.

Зате куди страшніші й більше не-

Т-во „Просвіта" у Львові в своїй діяльности на протязі довгих років.

З того часу в житті українського народу в Галичині відбулися настільки важливі події, що вони поставили перед ним питання у всій своїй величині про нову ідею освітньої роботи, а в звязку з тим про новий зміст цієї роботи.

Правда, на щорічних загальних зборах Т-ва „Просвіта" у Львові кожний з присутніх членів має право виступити з критикою діяльности Т-ва за минулий рік, а також подати свої думки щодо пляну діяльности на майбутнє, але, завдяки тому, що на вирішення загальних зборів завше вноситься безліч справ біжучого характеру, на обміркування принципових питань вже не залишається часу, а якщо вони й обговорюються, то лише побіжно й похапцем.

В наслідок цього побіжного й поквапного вирішення принципових питань про суть і зміст освітньої роботи, про її організацію й методи — дотеперішня освітня робота провадиться в старих формах, а тому не дає того ефекту, на який можна булоб надіятися з огляду на її кількостний зріст. Отже стає необхідним піддати ревізії ті рішення принципових питань в культурно-освітній справі, які були приняті 20 років тому при обставинах громадсько-політичного життя зовсім відмінних в порівнанні з тими, в яких перебуває тепер український нарід в Галичині. Вже одно це міркування говорить за доцільність скликання Освітнього Конгресу.

Однак, щоб Освітній Конгрес міг дійсно виправдати своє завдання, необхідно подбати про належну його організацію, бо інакше шкода тих сил і коштів, які неминуче звязуються з його улаженням.

Дозволю собі тут коротенько подати свої міркування щодо цього питання.

По перше, з програму Конгресу слід виключити доповіді інформаційного характеру, себ-то доповіді про стан культурно-просвітньої діяльности в ріжних місцевостях, що охоплені Т-вом „Просвіта" у Львові. Інформаційний матеріял має бути поданий на Конгрес в формі друкованого зводу поодиноких доповідей, складених на місцях за програмою, яку має встановити Організаційний Комітет Конгресу. До програми Освітнього Конгресу мають увійти як питання принципового характеру, що відносяться до всіх форм культурно-просвітньої роботи (ідейні основи освітньої роботи, правні основи, організація й методи освітньої роботи, підготова освітніх робітників і т. і.), так і питання, звязані з організацією й методами окремих форм освітньої роботи (бібліотеки, видавнича справа, курси й школи, театр, музика й співи, екскурсії і т. д.).

По друге, з метою більш грунтовного вирішення питань, що мають увійти до програми Конгресу, необхідно розбити Конгрес на секції відповідно до форм освітньої роботи, залишаючи працю Конгресу в цілому як для обміркування тих принципових питань, про які я тут згадав, так і для вирішення ріжних організаційних справ (обрання президії Конгресу, ухвалення реґуляміну Конгресу й т. і.).

По третє, щоб дати можливість членам Конгресу брати участь в декількох секціях в залежності від того інтересу, який можуть викликати окремі реферати цих секцій, слід побажати, щоб засідання секцій відбувалися в одному або бодай в сусідніх будинках.

По четверте, не слід переобтяжати засідання Конгресу та його секцій зачитуванням довгих рефератів. Референти мають в стислій формі подати зміст свого реферату, який словно вміщується в друкованому збірникові рефератів, що перед відкриттям Конгресу дається на руки кожному членові Конґресу. Такий порядок (між іншим, він був ужитий на Зїзді культурно-освітніх діячів і бібліотекарів ЧСР., що відбувся в Брні літом ц. р.) уможливлює попереднє ознайомлення членів Конгресу зі змістом рефератів, а в наслідок цього сама дискусія стає більш жвавою й річевою.

Накінець, підготовча праця до Конгресу має розпочатися на місцях вже тепер. Всі філії Т-ва „Просвіта" у Львові мусять взяти участь в цій підготовчій праці як наміченням рефератів чи питань, які слід поставити на обміркування Конгресу, так і виготовленням інформаційної доповіді за програмою, що встановить Організаційний Комітет Конгрєсу, а також експонатів для виставки, яка має бути влаштована при Конгресі.

Нема сумніву, що ця підготовча праця на місцях причиниться до ожилення самої культурно-просвітньої праці в ювилейнім році.

Щодо виготовлення рефератів, то тут не треба гнатися за кількістю їх, нехай й не так багато їх, але нехай кожний з них подасть пожиточну думку чи з теорії, чи з практики освітньої роботи як у себе в дома, так і на чужині.

Хочу ще раз підкреслити, що Освітній Конгрес для осягнення належного успіху потребує великої й грунтовної підготовчої праці, в якій мусять взяти участь в тій чи іншій формі всі теоретики й практики освітньої роботи. Тільки такий соборний характер підготовчої праці до Конгресу та належна його організація стають одною з головних передумов досягнення добрих наслідків від самої праці Освітнього Конгресу.

Ст. Сірополко

Прага, 2. XII. 1928.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

„Дійсність уявлена і дійсність дійсна"...

Початок шкільної кампанії у соймі за рідну школу.

Варшава, 5. грудня 1928.

Сьогодні розпочалася у соймі шкільна кампанія Українського Клюбу. На іншому місці ш. читачі найдуть реферат посла В. Целевича, яким розпочатковано на Освітній Комісії дебати над українським внеском-законопроектом про зміну істнуючого т. зв. „кресового шкільного закону". „Найкардинальніше право кожного народу в світі є його рідна школа", однак істнує диноглял, що „понад 6 міліонів українців в Польщі все ще не може здобути собі навіть народньої рідної школи". Здається нам, що поруч із цією ядерною характеристикою істнуючого стану річей, найбільш есенціональний вислів у рефераті п. Целевича такий: „Пора скінчити з ...зами, пора вже приступити до діл!" Цей зворот під адресою післятравневої влади торкається найглибших основ її національної політики. Узмістовлюється вона в автореклямі толеранції і лібералізму та в голошенні теоретичних рецепт на т. зв. розвязку української проблеми в Польщі. Одно й друге — це пустомельство, самообманчиві фрази, це речі вигадані, істнуючі в світі уяви. Речі зі світа реальної дійсности — це обовязуючий закон, це статистика українського шкільництва зперед війни і зперед т. зв. шкільного плебісциту та після того плебісциту й після 2-ох і пів року істнуючого травневого правління. Ця справжня, реальна дійсність голосить про руїну українського шкільництва і про послідовне ведення шкільної політики по лінії тез, виготовлених Ст. Ґрабським за часів премієрства свого брата Владислава й міністрування свого ідейного однодумця п. Міклашевського.

Кілька днів тому премієр Бартель широко розписався у пресі на тему „дійсности уявленої" та „дійсности дійсної". П. Бартель, залюбки користуючись питомою йому реторичною формою із світа теорії й абстракції, виступив проти поголосок, брехонь та леґенд, які зроджують специфічну атмосферу, із котрої знову родяться наскрізь фальшиві категорії думки й критерій суду. Відніс це він до відносин в польському уряді, що — мовляв — нічого спільного не мають з масою сплетень про уряд та про ріжні ніби урядові і півурядові кліки й комбінації. Очевидно, нинішній польський премієр не вдався — і напевне не вдасться! — в аналізу „відворотної сторони медалі": поскільки сама „дійсна дійсність", сама справжня політика уряду, спирається на „дійсних", а не „уявлених" основах. І коли п. Бартель признав, що й „уявлена дійсність" — оті сплетні й побрехеньки та злобна й одностороння атмосфера, — має безперечний вплив на формування „дійсної дійсности", то може варта було би нинішнім керманичам польської держави призадуматися також: які наслідки в „дійсній" польській державі дійсности має оперування величинами із світа „дійсности уявленої"?!

Шкільна дебата ледви почалася. Відбулося тільки перше засідання комісії, яке було лише гейби прелюдією до великої гри. Як при кожній справі, дрібній чи великій, так і при цій дуже великій мусимо згори перестерігти перед ілюзіями. Нема ніяких льогічних даних, щоби швидко могла змінитися система правління, цілий т. зв. курс політики відносно українців, курс, в основу якого покладено ніщо інше, як саме шкільну політику, політику денаціоналізації під покришкою „толерантного" утраквізму. Однак нема сумніву, що шкільна дебата над українським внеском принесе дві великі користи: 1) докаже безглуздя лепетінь тих усіх зоольогічних „Куперків", що Український Клюб займається на парляментарній арені лише демаґоґією та демонстраціями, і 2) здемаскує облуду псевдо-ліберальної і псевдо-толерантної офіціяльної національної політики. Може цей чи інший міністр знову відмовить українським послам права виступити в імени українського населення; може довго-довго ще будемо слухати про диктат „закордонних чинників". Але в історії залишиться один факт: українські посли домагалися рідної школи — чи це домагання теж було подиктоване „закордонними чинниками", чи це теж демонстрація?! Може (і напевне!) знову нераз ще почуємо: української справи в Польщі не можна тому „полагодити", бо „нема з ким говорити". Але до вас, панове, ніхто не йде з українською справою — її не вирішите ані ви, ані теж — українські посли. Її вирішить великий український нарід, вирішить історія. А вам ось предкладається лише одну частинку тої справи — справу українського шкільництва. Чи для неї теж треба контрагентів і чи треба теж щось „дістати", поки українській дитині дозволиться учитись на рідній мові?! Крутити тут важко. А проте вже й на першому засіданні бачимо спробу ступити на цей штудерний шлях: представник уряду залишає мовчки питання: чи має право українська дитина дістати українську школу, — і входить у подрібну полеміку, ледви не з кожним словом проектованого нового закону. Безумовно, що такими методами „вирішування української справи" можна затопити цілий проект у морі слів і казуїстики. Це не усуне факту істнування рани, яку створила винародовлююча шкільна політика.

Українська парляментарна політика ступає по шляху „дійсної дійсности". Висуваючи реальні вимоги у шкільній ділянці примушує і польську політику порвати зі світом „дійсности уявленої". Чим пізніше це зробить, тим гірше для неї.

І. Кедрин.

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

безпечні є ці струї, котрі з нутра народу йдуть проти самої національної ідеї. В більшій або меншій мірі з такими анаціональними течіями мусіла боротися кожна національна ідея. Але ні одна національна ідея не мала до поборення на свойому еволюційному шляхові такого страшного внутрішнього ворога, як саме наша, українська національна ідея. За далеко ми зайшлиб, колиб хотіли сьогодні зясовувати собі причину цього трагічного для нас факту. Та проте він остається фактом. Власне кажучи: оставався фактом й остається ним сьогодня.

Передвоєнне москвофільство було тим страшним раком, котрий нестримно „буяв" по всіх клітинах нашого живого національного організму, підривав і ослаблював його, висмоктував всі живі соки й на всіх наших починах клав знамя руїни. Годі фантазувати над відповідю на питання: чим ми булиб сьогодні, колиб ми в минулому не мусіли були відпирати напору зовнішнього противника з вонючим гніздом москвофільського раковиння в нашому нутрі? Цілком певно наш розвиток і наші досягнення булиб такі, що ми булиб стали рівними „у народів вольних колі", як казав поет.

Та проте, коли це не сталося й не сталося головно з вини ганебної памяти москвофільства, то всеж таки, як сказано, побідила сама чиста національна ідея, побідив факт, що є український народ і ніщо в будуччині на просторі між Карпатами й Доном, Прип'ятю і Чорним Морем не може статися без і проти волі цього многоміліонового українського народу. В часи великанського нашого національного зриву і боротьби і по тім появилося нове, досі невидане в нас, москвофільство, що виступило під плащиком червоного інтернаціоналізму. Годі сьогодні аналізувати й порівнювати: чи й наскільки сучасний т. зв. інтернаціоналізм більше або менше небезпечний та шкідливий від передвоєнного москвофільства. Але ясно, що коли ми хочемо бути не народом в звичайному розумінні, тільки нацією, то мусимо цій ворожій інтернаціоналістичній ідеї, котра йде проти нас з нашого таки нутра, як ідеї, по суті, ретроградній, якнайенергічніше протиставитися.

І тут немале завдання „Просвіти" в найближчій добі. Коли національний актив в просвітянській роботі якслід його зрозуміє — він напевно знайде способи, аби, в сьогоднішніх новочасних умовах і новочасними засобами виконати це своє завдання, яке ще перед ним стоїть. Коли ні — будуччина буде одним з чорних „пропащих часів", яких, гових в нашій історії було чимало.

Бути нам оптимістами й вірити, що так справді станеться, чи може опустити руки? Відповідь на це питання мусять найти в собі ці міліони, котрі сьогодні скупчилися біля гордого національного стягу, що його 60 літ тому піднила в гору наша дорога Мати, наша „Просвіта". Вони й тільки вони є запорукою, що побідити мусить ця ідея, котра вже зробила з української етнографічної маси новочасну націю.

За українську школу.

ЗАКОНОПРОЕКТ

про школи з українською, білоруською чи литовською мовою навчання.

Ст. 1. Основним типом державної школи для дітей української, білоруської чи литовської національности є школа з матірною мовою навчання.

Школа з матірною мовою навчання це така школа, в якій всі предмети науки та внутрішнє і зовнішнє урядування відбувається в матірній мові.

Ст. 2. Отсей закон обовязує на цілій території Польської Річипосполитої, а мається його примінювати в усіх громадах, де живе українське, білоруське чи литовське населення.

Ст. 3. В громадах, що мають більше як 50 проц. українського, білоруського чи литовського населення, стають істнуючі загальні державні школи школами з українською, білоруською чи литовською мовою навчання.

На випадок сумніву щодо відсотків населення під оглядом національної приналежности рішає про мову навчання в загальній державній школі домагання батьків чи опікунів більше ніж половини дітей в шкільному віці української, білоруської чи литовської національности.

В громадах де є менший відсоток українського, білоруського чи литовського населення, в яких замешкують що найменше 20 дітей в шкільному віці української, білоруської чи литовської національности треба заснувати окрему загальну державну школу з українською, білоруською чи литовською мовою навчання.

Для меншої скількости, як 20 українських, білоруських чи литовських дітей, треба в істнуючій школі з державною мовою навчання ввести обовязково науку української, білоруської чи литовської мови як предмету.

Ст. 4. Засадничо скількість державних загально-образуючих шкіл, учительських семинарій, фахових і фахово доповнюючих шкіл з українською, білоруською чи литовською мовою навчання у відношенні до загальної скількости відносних шкіл в державі, має відповідати процентовому відношенню українського, білоруського чи литовського населення до загальної скількости населення держави.

Ст. 5. Вокрема в межах постанов арт. 1 на внесене до Кураторії відносної шкільної округи 8 місяці перед початком шкільного року письменне домагання батьків чи опікунів 30 дітей української, білоруської чи литовської народности, які находиться в законному віці і мають дані вписатися до І-ої кляси, а походять з того самого, або з кількох суміжних повітів, в яких нема середньої школи, загально-образуючої з українською, білоруською чи литовською мовою навчання — слід заснувати державну школу, середню загально-образуючу, з українською, білоруською чи литовською мовою навчання.

Аналогічні постанови обовязують в справі заснування учительських семинарій з українською, білоруською чи литовською мовою навчання.

Ст. 6. Оскільки діло йде про фахові школи (торговельні, агротехнічні, технічні, ремісничі, промислові і інші), то на внесене до Кураторії відносної шкільної округи на 8 місяці перед початком шкільного року письменне домагання батьків чи опікунів 30 учеників української, білоруської чи литовської національности, які хотять вписатися на перший рік такої школи, а походять з того самого, або з кількох суміжних повітів, де нема згорі означених фахових шкіл з українською, білоруською чи литовською мовою навчання, слід заснувати державну фахову школу відносного типу з українською, білоруською чи литовською мовою навчання.

На домагання батьків чи опікунів 20 учеників української, білоруської чи литовської народности обовязаних ходити до фахових доповнюючих шкіл слід покликати до життя державну доповнюючу школу з українською, білоруською чи литовською мовою навчання.

Ст. 7. В державних школах з українською, білоруською чи литовською мовою навчання, управитель школи і учителі мають бути тої самої національности, що й діти.

Ст. 8. Окремий закон унормує справу адміністрації школами з українською, білоруською чи литовською мовою навчання.

Ст. 9. Виконання цього закону доручається Міністрові Освіти.

Ст. 10. Оцей закон входить в життя з днем його оголошення.

Рівночасно тратить обовязуючу силу постанови незгідні з постановами цього закона, а вокрема закон з дня 31. липня 1924 р. Вістник Законів Р. П. ч. 79, поз. 766 і розпорядок Міністра Освіти з дня 7. січня 1925 р. Вістник Законів Р. П. ч. 3, поз. 20.

*

ПРОМОВА ПОСЛА ВОЛ. ЦЕЛЕВИЧА,

виголошена дня 5. грудня 1928 року на Освітній комісії для мотивування законопроекту про школи з українською, білоруською чи литовською мовою навчання.

Висока Комісіє! Український Клюб змагає до унормування цілого комплексу справ, звязаних з українським шкільництвом в межах польської держави, шляхом 4-ох законопроектів, а саме:

1) законопроекту про школи з українською, білоруською і литовською мовою навчання. Цей законопроект находиться у ваших руках;

2) законопроекту про оснування українського університету. Цей законопроект ми вже внесли і він находиться в Освітній Комісії;

3) законопроекту про програму навчання в українських школах. Цей законопроект внесемо в найближчому часі;

4) законопроекту про шкільну адміністрацію українськими школами, — законопроект находиться у стадії підготовки.

Заки приступлю до подрібного обговорення постанов першого законопроекту, нехай вільно буде мені зробити кілька загальних увал. В Комісіях і на Соймі дискутується і спориться про богато справ. Більшість тих справ має дуже часто проминаюче значіння. Стверджую, що **справа, над якою ми тепер радимо, має далекосягле, просто історичне значіння.** Коли так, то слід її трактувати поза межами настроїв, серед яких панове тепер живете. На мою думку, панове скоро могли би вирішити цю справу, колиб хоча на хвилину хотіли вдуматися у наше положення, хотіли уявити собі, що саме ви боретеся за польське шкільництво у межах чужих держав.

Не буду обговорювати докладніше обовязуючого тепер т. зв. „кресового" шкільного закону з 1924 року і виконавчого розпорядку Міністерства Освіти. Про його шкідливість для українського народу, про його суперечність з постановами міжнародного права, а вокрема договору про охорону національних меншостей, говорив я в минулій сесії і на Бюджетовій Комісії та на пленумі Сойму. Завважу коротко — основний принціп цього закону, а саме те, що основним типом школи є тип спільної утраквістичної школи для української і польської молоді, є для нас **не до приняття і нема в світі народу, який погодився би на утраквізм** чи там двомовність **свойого шкільництва.** Найкардинальніше право кожного народу в світі є його рідна школа. А понад 6 міліонів українців усе ще не може здобути собі навіть народньої рідної школи. Коли ми розглядаємо шкільництво европейських народів, то лише в Бельгії є утраквістичні школи для фламандського населення. В квітні ц. р. відбувся міжнародній конгрес в Люксембургу в справі утраквізму. Він осудив утраквізм як такий, що припиняє духовий розвиток дитини. Польський нарід боровся проти утраквізму в межах російської імперії, а я в часі дискусії буду старатися **доказати,** що польське законодавство і розпорядки міністрів освіти в справі українського шкільництва є лише **механічним наслідуванням російських взорів.** З одним застереженням, а саме, що російське правительство переводило ліквідацію польського шкільництва на протязі більше ніж пів століття, а польський уряд намагається зліквідувати українське шкільництво протягом одного десятка літ.

Ми висуваємо замість принціпу утраквізму принціп **національної школи.** Коли панове відкинуть цей принціп, то зайвою річю буде дискутувати над поодинокими постановами нашого законопроекту. (Тут посол Целевич обговорює і уясновує та пояснює подрібно поодинокі постанови внесеного законопроекту).

На закінчення не можу поминути, що новий уряд в перших днях після травневого перевороту запевняв українських послів, що він вважає потрібним **змінити** „кресовий" закон. В одній зі своїх офіціяльних заяв сказав те саме премієр Бартель. Відтоді проминув великий шмат часу і вже в останній промові пана міністра освіти Добруцького почули ми, що він вповні солідаризується зі шкідливою утраквістичною політикою Станислава Грабського. Тепер уряд мусить заняти становище супроти нашого законопроекту, мусить показати **ділом,** чи він держиться заяв премієра Бартеля, чи йде шляхом Станислава Грабського. Пора скінчити з фразами, пора приступити до діла.

Вкінці прошу панів не забувати, що по другій стороні Збруча, на Великій Україні, український народ вже має своє народнє, середнє і високе шкільництво і що там, на Великій Україні, український народ має спроможність культурного розвитку. З огляду на такий дійсний стан справи на Великій Україні, гадаю, **що не вдасться Вам, мої панове, при всіх найбільших Ваших зусиллях удержати істнуючий стан річей в шкільній ділянці.**

ВИСТУП ПРЕДСТАВНИКА УРЯДУ.

Після звсування справи виступив в імени уряду директор департаменту **Жлобіцький.** Промовець застерігся, що не буде порушувати політичних моментів, ані істнуючого шкільного закону. Однак промовець полемізує з подробицями законопроекту, вказуючи на його нереальність з погляду адміністраційного й бюджетового. Дир. Жлобіцький вважає, що український проект займає несправедливе становище супроти неукраїнських дітей у мішаних громадах. Зголошений проект на випадок його приняття може принести велику шкоду дозрілій вже справі шкільної сітки і принціпові 7-клясової школи. Що торкається коштів реалізації зголошеного проекту, то він обчислює їх на 70 міл. зол.

Пос. **Прухнік** (ППС) вказує, що зі всіх проблем, які були на освітній комісії, а навіть на терені сойму — поза реформою конституції — отся проблема є проблемою найважнішою і тому мусить бути упорядкована. Теперішній стан важко втримати. З жалем стверджує бесідник, що в становищі уряду порушено тільки річеві квестії. Тому промовець зголошує внесення запросити на засідання міністра освіти, щоби він представив свій плян цілости шкільної політики супроти національних меншостей.

Зголошений проект Українського Клюбу має різні недомагання. Але коли проектоване лікарство не є добре, то треба шукати лішпого. Бажаючи дати спромогу поодиноким клюбам заняти становище в тій преважній квестії і взаїмно порозумітися, бесідник пропонує відложити справу до наступного засідання.

Пос. **Лянгер** („Визволєнє") теж признає, що висунена проблема є рівнорядно важна з конституційним питанням.

Опісля промовляли ще посли **Цербе** й **Утта** (Нім. Клюб); після чого вивязалася формальна дискусія над запрошенням міністра освіти на засідання комісії. Це внесення впало одним голосом (14 на 13). Цікаво, що проти внесення голосував і пос. **Богуславський** з ББ.

На основі порозуміння відложено справу до наступного засідання, яке відбудеться після Різдва.

1868—1928 — 60-літній ювилей Матери-Просвіти. Сповнім наш обовязок супроти неї. А сповнимо його, коли станемо її членами і зложимо двозолотову вкладку.

Десятиліття Югославії.

(Від нашого кореспондента.)

Білгород, 2. грудня 1928.

Перший день грудня є державним святом обєднання. Колись, перед десяти роками, в цей день король Олександер, тоді ще регент, приняв делегацію народнього віча, яка принесла йому свою постанову про приєднання до Сербії країв, увільнених від Австро-Угорщини та про створення королівства сербів, хорватів і словінців. Уже і в тих часах були люди, котрі виступали проти такого обєднання й домагалися федеративних основ для щойно створеної нової держави. Але більшість делегатів народнього віча, боючись з одного боку своїх сусідів, головно Італії, а з другого боку омамлена визволенням та братерськими словянськими почуттями, пішла на цей крок.

Незабаром життя почало доказувати, наскільки хибним був той шлях, яким пішла нова держава. Великий політик і державний муж М. Пашіч був вихованцем російської державної школи і її метод. Серб, а не югославянин по душі і переконаннях, він повагом, обережно вів державу шляхом знищення Югославії і наближав її до ідеалу — Великої Сербії. Його великий політичний досвід і не меньше великий розум та хист дипломатичні йому обминути багато тяжких перепон на своєму шляху. Найсильніший його противник був С. Радич, але і той примушений був змінити свою просту тактику. Він погодився з тим, що шлях до визволення Хорватії не є такий короткий і простий, як це він думав раніше, визнаючи сучасний устрій в державі, він крок за кроком намагався зміняти те, що створював Пашіч. Також робота бороться набрала нових форм: находилися звязання стишення і виглядало, що Югославія стала до внутрішнього консолідування, що сучасний устрій держави є закріплений.

Але треба було смерти Пашіча, а за нею трагічних подій 20. червня ц. р. у скупщині і внаслідок їх смерти С. Радича, щоб ціла та будова, яку назовні створив Пашіч, захиталася й показала щілини, крізь котрі виглянуло дійсне положення в державі. Треба було стратити цілих десять років, щоб самі факти доказали, на який хибний шлях були вступили політики з самого початку, захитавши підвалини під будівлю нової держави.

Коли перед десятьма роками можна було легко перевести в життя федеративний устрій держави і витратити цих десять років на її дійсне зміцнення і розвиток, то тепер така зміна є дуже важка. Сербський загал, котрого останні війни привчили рішати тяжкі питання зброєю, яка врешті-решт приносила сербам безпереччну перемогу, є за цею методою також у вирішенні тяжких внутрішніх питань, а в першу чергу хорватського. Одначе мудріші і далекосяглі політики прийшли до думки про потребу ревізії теперішнього державного статуту і погоджуються на автономію деяких країн, але це цілком уже не задовольняє хорватів.

Уряд д-ра Корошеца уже досить довго держиться на чолі держави, не зважаючи на дуже складну внутрішню ситуацію, бо крім хорватського питання турбує політиків не-аби-як велике непорозуміння та боротьба з радикальній партії і незадоволення теперішнім станом річей у радах демократичної партії. Політика цього уряду збудована на витривалости й униканні дуже рішучих заходів проти хорватів. Політичні кола, близькі до уряду, рахують, що тепер дуже непригожий час іти на нові вибори до парламенту, бо це кинулоб державу у ще більшу міжусобну боротьбу та розпалилоб уже й так велику ворожнечу. Вони вірять, що незабаром мине те гостре роздратування, яке зросло між хорватами внаслідком відомих трагічних подій і тоді знайдеться якась спільна мова до порозуміння. Але вірити в це тяжко, бо події нам кажуть, що не тільки не йде до якогонебудь утихомирення, а навпаки — вогонь ворожнечі розпалюється ще більше.

На першого грудня в часі свята обєднання у Загребі, дійшло до нових кривавих демонстрацій. Місто замісць святочного вигляду мало революційно-бурхливий, а по обіді убралося в чорні прапори жалоби за жертвами, що цього дня впали на вулицях Загребу?

Так після свого десятилітнього істнування Югославія стоїть перед тяжкою проблемою вирішення національного питання. Компромісове полагодження цієї справи, в яке вірить багато політиків, має дуже мало виглядів. Отже лишаються два шляхи — повна зміна державного статуту в напрямку федерації, або режім твердої руки, придушення всіми поліційними, а в потребі й військовими засобами хорватського руху. А що ідея федерації є дуже непопулярна в сербських політичних колах, можна скоріше сподіватися протилежного.

Безперечно, що уряд знайде досить озброєної сили для здушення хорватських мас і зможе на довший чи коротший час завести зовнішній спокій. Але сучасне життя не є тим, яким воно було перед сотнями років і кожне вирішення національного питання озброєною силою врешті-решт мусить привести державу або до повного розвалу її, або до тяжких внутрішніх потрясень і зміни державного ладу, як це було в Росії.

В. Анський

60-літній ювилей Просвіти відсвяткуємо найкраще, коли всі від „мала до велика" станемо її членами. Тож спішіться зі зголошеннями в члени, надсилайте вкладки й іншим пригадуйте!

Радянська Україна.

Культурний зв'язок з закордоном.

Київська „Пролетарська Правда" з 4. грудня н. р. приносить таку замітку: „В Харкові зорганізовано всеукраїнське Товариство звязку з закордоном. Голова Т-ва [illegible] у розмові з нашим кореспондентом сказав: „Діяльність Т-ва розвивається успішно. До Т-ва вступило [illegible] організацій, а також вступається і індивідуальне членство. Правління копіює [illegible] можливість розгорнути роботу. Вже налагоджено обмін виставами та науковими виданнями з низкою европейських країн. У Данциґу на 2—3 тижні відкриваються виставки англійські та німецькі видавництва. Її поставка [illegible] місцеві англійські та німецькі організації. Крім того німецька асоціація художників [illegible] організувати в Харкові виставку німецької графіки, всі експонати [illegible] безплатно, але під умовою, що українські організації влаштують виставку своєї графіки в Німеччині на однакових умовах".

„На день ювілею Академії Наук запрошують до Харкова деяких великих вчених та письменників заходу. Надалі Т-во має організувати виступи радянських фахівців, що відїжджають за кордон, щоби популяризувати досягнення науки та техніки. Передбачується приїзд закордонних вчених та письменників. Перший [illegible] УСРР Василь Стефаник".

Причинки до свободи наукових дослідів і свободи думки в УСРР.

На Радянській Україні готовляться тепер до святкування десятиліття Української Академії Наук. В Харкові відбулося 1. грудня засідання комісії, що займається підготовкою свята, на якому рішено: „Комісія визнає потрібним, щоби підчас ювілею підкреслити ідеольогічний напрямок у роботі Академії, яка визнала(!) за основну свою наукову базу марксистську ідеольогію". Ця постанова так опроречиста і так багато говорить про минуле й майбутнє наукової праці в Академії, що ніяких коментарів не вимагає. Повищу постанову цитуємо з „Пролетарської Правди" з дня 4. грудня н. р.

Ще більше характеристичним для умовин тамошньої наукової праці є інший факт. У тійже „Пролетарській Правді" (вона виходить у Києві) з дня 1. грудня вичитуємо таку вістку з Харкова: „Бюро харківської секції наукових робітників, обміркувавши інформацію проф. Чепіги про виступ акад. Єфремова в еміграцькій пресі (це натяк на статтю С. Єфремова в „Ділі", яке хіба не мало і не має нічого спільного з якоюсь еміграційною пресою. — Ред.) з наклепом щодо стану української культури й науки в УСРР, а також оцінюючи всю протирадянську діяльність акад. Єфремова, висловлює своє велике обурення з такого поводження Єфремова. Бюро вважає, що протирадянської(?) діяльности Єфремова не можна погодити зі званням члена Української Академії Наук(!), кваліфікує її, як безперечно шкідливу для нашої радянської держави й категорично вимагає, щоб Українська Академія Наук і секція наукових робітників поставили питання про відповідні висновки, що випливають з діяльности Єфремова". Ось вам віз і перевіз! Sapienti sat!

По широкому світі.

Містом, де рахункова комісія знавців у справі відшкодувань буде Париж. Сполучені Держави заявили, що візьмуть у ній участь.

Знову повторюються чутки про димісію Келльоґа; на місце держав. секретаря є кандидатами америк. посол в Англії, Хуґтон, і америк. посол у Римі Фішер.

Деклярація нового латиського уряду придбала в соймі більшість 54 голосів проти 40.

Албанські „Установчі Збори" закінчили свої праці, але ще днесь далі, проголосили себе „законним парляментом".

Новий мехіканський президент Портес Ґіль офіціяльно оголосив урядування; оголошено вже склад кабінету.

Найвищий мехіканський суд затвердив смертний вирок на Хозе Торалі, вбивника генерала Обреґона.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ти єси Петр!

Шість десятків літ минає 8. грудня 1928 р., як відбулися перші загальні збори Т-ва „Просвіта". Шість десятків літ минає також і з тієї днини, як львівські греко-католицькі народні вітчизняні церкви, щоби відправляти перед загальними зборами Службу Божу. Не було тоді ще „Українського Городу", де можна було б відправляти велике богослуження.

Горстка апостолів рідної мови, чета героїв рідної справи стояла тоді проти потуги російського царизму, польонізму, опольщення, німчення...

Лицарів без зброї, людей з серцем великим і з чистими руками називано зрадниками [illegible], польськими [illegible], а в найкращім випадку ненормальними фантастами.

Але перші загальні збори „Просвіти" відбулися, хоч перший заміщувався перед просвітою, хоч тайний голос віщував розгалуз.

Без страху на гордих чолах стояла горстка бесідників за честь, на волю, за [illegible]. А в перших рядах: Вахнянин, Тарнавецький, Судякевич, Гаталевич, Сіминський, Заревич, Борковський, Коссак, Комаровський, Михалик, Огоновський, Партицький, Романчук, Устиянович, Ямківський.

Нехай-же їм во віки слава буде і подяка від народу, який вони вивели на вільний шлях із нетрів „галицько-русского" чагарнику.

Шість десятків літ минає з тієї пропамятної днини...

Де ми були, а де ми тепер!...

Доми Бога стоять на розтвір для тих, які хочуть величати Бога в рідній мові.

Українська мова не ховається по закутках забитого села, але в серці міліонах сердець співзвучним дзвоном дзвонить. Одно слово тієї мови поставило [illegible] з глухий ряд, а [illegible] ним пішло в смертельний бій за найвищий ідеал народу.

Тобі „Просвіто" завдячуємо те все.

Ти навчила нас любити і шанувати своє рідне.

Ти обєднала малих і великих до спільного святого діла.

Ти виполола бурян на нашій ниві і засіяла її пашним зерном, добрим і здоровим.

Ти перетріпала бурі і громи, а з пошесті виходила і виходитимеш як той Фенікс, жива, обновлена і сильна.

Бо коли Ти брала на себе величезне завдання, — геній народу положив Тобі руку на плече і сказав:

„Просвіто"! Ти єси Петр!"

Галастіон Чіпка.

Вибух бомби у „Слові Польскім".

Львів, 6. грудня 1928.

Сьогодні в пополудневих годинах появилося надзвичайне видання львівського польського щоденника „Слово Польске", з якого довідуємося ось що:

Нині коло 1-шої години в полудне зголосився до редакції „Слова Польського" експрес з пакунком. Тому, що пакунок був заадресований до п. Скшинчинського — пише „Сл. Поль." — то віджено його до канцелярії друкарні на першім поверсі. Післанець прийшов до тієї канцелярії і заставши Скшинчинського запитав: чи маю приємність з редактором Скшинчинським? На потакуючу відповідь післанець вручив Скшин. листа, заадресованого так: „Вільгельм Антін Скшинчинський, редактор „Слова Польського", а внутрі листа була картка з написом: „Нечемному Редакторові на св. Миколая". Разом з листом вручив післанець і невеличкий пакунок, загорнений в пакунковий папір. Даючи післанцеві на пиво і бувши занятим чим іншим, ред. Скшинчинський відложив пакунок і листа на бік і полегоджував інші справи. По хвилині перечитав листа і отворив пакунок. Внутрі була скринка зі висувною шуфлядкою. В моменті отвирання скринки наступила блеск і детонація. Це, очевидно, вибухла бомба, що була в скринці.

Детонація була — як пише „Сл. Поль." — велика. Вона стрясла мурами будинку. З яких редакції, друкарських офіцин і сходових клітки повибивали всі шиби. [illegible] друкарні, в якій наступив вибух, [illegible]. Крім того вона [illegible] ярто зашкоджена. В кількох місцях [illegible] розтягнена стіна. Сам Скшинчинський вийшов з випадку, але має кілька ран на голові, на лиці і на тілі.

В кілька хвилин після вибуху прибули на місце поліційні власті, органи і [illegible] старості та почали урядове слідство.

На господарській ділянці.

Другий зїзд агрономів „Сільського Господаря" у Львові.

Дня 28. листопада 1928. відбувся у Львові, в залі домівки Т-ва „Сільський Господар" другий зїзд агрономів, що працюють на Управлінні Філій „Сільського Господаря", повітових союзів кооператив та центральних економічних установ. У зїзді взяло участь 51 агрономів, в рамках цього зїзду. Він мав чисто ділевий характер і мав за завдання обговорити ряд агрономічних та агро-технічних справ, що чекали на фахове вирішення.

Першим відчитано реферат проф. В. Доманицького на тему „Пляни сільськогосподарської роботи, на західно-українських землях в звязку зі сучасній ростом". Сам проф. Доманицький не міг бути присутним по причині неможливости візу вийти на зїзд до Польщі. Після цього відчитано його реферат „Сільсько-господарське шкільництво в звязку з діяльністю Української Господарської Академії в Подєбрадах", та принято такі резолюції: 1) На основі досвіду останніх 5-ти років, стверджує ІІ-ий зїзд агрономів „Сільського Господаря" величезне значіння Української Господарської Академії для справи піднесення сільського господарства на українських землях. Тому прохається, що діяльність У. Г. А. в Ч. С. Р. сильно відбилася на рівні сільсько-господарської культури на всіх українських землях. З огляду на те, зїзд уважає необхідним заявити таким шляхом розбудови с.-г. шкільництва: є Українська Переходова на Рільництві мусить постаратися в зорганізації через ці необхідні справи негайного відкривання українського державного університету у Львові з агрономічним відділом, який має поступово перебрати на себе функції агрономічного відділу Української Господ. Академії в Ч. С. Р.; 2) Поруч з тим, українська кооперація дасть „Сільському Господареві" в заложенні будови 2-ох середніх господарських шкіл та низки нижчих господарських шкіл і зимових курсів. Всі агрономи звернулися про організацію на місцях комітетів сільсько-господарського шкільництва, які перебирають на себе фінансову акцію цієї справи. Розроблення плянів навчання і спеціяльна робота окремих повітових комітетів доручається окремому комітетові с.-г. шкільництва, який рівночасно зібрався.

2) Беручи на себе обовязок перевести цей плян у життя, українські агрономи, що працюють в краю, вимагають професуру і студентства Української Господ. Академії до максимальної консолідації сил і співділання працювання праці на своїх місцях.

Після того, вибрано комітет українського сільсько-господарського шкільництва, до якого увійшли: 1) проф. Доманицький, 2) о. Йосиф Раковський, 3) інж. Євген Храплив-ський, 4) інж. Фрацків, 5) посол Ост. Луцький та 6) інж. Н. Храплива. Комітет має перевести весь план творення с.-г. шкільництва в життя.

Третій реферат на тему „Досвідчення і будучі праці „Сільського Господаря" виголосив інж. Є. Храплевий. З черги слідував реферат інж. Олександра [illegible] „Про контрактування цукрових бураків через „Сільський Господар", а далі інж. Гр. Герасимовича „Співпраця агрономів при кооперативах і комітетах" та інж. Богдана Дмитрука „Перша сільсько-господарська станція „Сільського Господаря" в Кордові та її завдання постановити".

Після цих фахових рефератів, слідувала оживлена дискусія, в висліді якої ухвалено ряд постанов для будучої праці „С. Г." і агрономів на повітах, з яких важніші такі: 1) преференційно і поширення часопису „Сільський Господар", 2) видавання окремого фахового журналу по сільському господарству, що обслуговував би потреби агрономів та інтелігентних працівників на місцях; 3) старатися в [illegible] [illegible] „Сільського Господаря" [illegible] „Сільському Господарі" [illegible] подружування від проводу рад, встановлення [illegible] [illegible] пропагандивна [illegible] при Філіях на праці Кружків „Сільського Господаря"; 6) [illegible] в громадських роках [illegible] [illegible] курсів лекцій — 1—5 курсів — через громади, на [illegible] Кружків „Сільського Господаря"; 7) звернути пильну увагу на зорганізування Кружків „Сільського Господаря" та його Філій на Волині та Поліссі; 8) звернути увагу на кооперативну та оцінювальну праці на Волині та Поліссі; 9) створити сільсько-господарські обєднання по повітах для перебування агрономів та [illegible] працівників „Сільського Господаря"; 10) звернути пильну увагу на контрактування цукрових буряків через „Сільський Господар", щоби великі прибутки, які з того взяти пожаті агенти, повертали на сільсько-господарську працю „Сільського Господаря"; 11) звернути увагу на працю чужих господарських організацій, що працюють на нашій території та на заходи [illegible] чужих українських хліборобів.

Поза тим порушено на зїзді ряд справ чисто фахового агротехнічного характеру. В справі комасації і меліорації принято постанови: Другий Зїзд Агрономів „С. Г." вносить обовязок на кожного агронома та працівника „С. Г." занятися всіми силами цими питаннями перебудови устрою нашого сільського господарства, зокрема звернути пропагандою комасації". Дальше принято проєкт розведення раціонального насінництва на селянських ґрунтах та рівночасно підпирати першу сімінарську станцію „С. Г." для вирощення дрібного насіння в Бережанщині Польщі.

В другій частині Зїзду, яка була присвячена питанням практичної праці агрономів на повітах та їх матеріяльному забезпеченню, вислухано два реферати: інж. Ю. Павликовського, голови „С. Г." — „Скоординування та налагодження праці „Сільського Господаря" на повітах", в якому представлено відношення агрономів до своєї фахової центральної та до інших фахових установ, та д-ра О. Сушинського — „Розбудова умов праці „Сільського Господаря" в кооперативах", в якому наведено головні точки спільної праці, що забезпечували б агрономам, які працюють при Повітових Союзах Кооператив свободу праці та відповідне винагородження. Рівночасно вибрано окрему комісію для розгляду і підготовлення для служебної прагматики таких осіб: інж. Василь Юнак — Стрий, інж. Володимир Мосора — Стрий, інж. Павло Дубрівний — Яворів, яко представник „Сільського Господаря", [illegible] „Центросоюзу", [illegible] „Маслосоюзу" і [illegible] від Повітових Союзів Кооператив. З цієї праці, що така поставлення справа в скорому часі дасть змогу агрономам одержати сталу і тривалу забезпеку в їх тяжкій і відповідальній роботі.

Цей Другий Зїзд Агрономів „Сільського Господаря" перейшов безперечно знаменито в ділові та вже проведення нашої центральної господарської установи дальші вказівки в будучій праці. Незвичайно оживлена дискусія тривала до пізнього вечора, а свідомість в обміркуванні усіх болючих питань нашого господарського життя, дає повну запоруку, що принятті постанови цього зїзду будуть у скорому часі живлені в життя. Треба замітити, що Товариство „Сільський Господар" плянує в короткому часі дальші фахові зїзди агрономів, а надто вже однакові буде присвячений спеціяльно [illegible] [illegible] до цих постанов.

Театри.

„Кооператива Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Субота 8-го, г. 7:30 веч. „Скупар", комедія на 5 дій Мольєра.

Неділя 9-го, г. 3 попол. „Вій", фантастична народна опера.

Неділя 9-го, г. 7:30 веч. „Дзвоні", оперета на 3 дії Гірша.

Великий Міський Театр:

Пятниця 7-го, г. 7:30 веч. „[illegible]".

Субота 8-го 7:30 „Навести Надзієве".

Неділя 9-го 3:30 „Мораль пані Дульської".

Неділя 9-го 7:30 „Тисяча днів".

Кіна.

„Аполло": „Юрра".

„Лев": „Жінка на тертурах" з В. Гай[illegible] [illegible] [illegible]

„Уґал"! [illegible]

[illegible]

Рідношкільні справи.

З діяльности Кружка „Рідної Школи" ім. кн. Льва на Личакові.

Старшина Кружка кн. Льва на Личакові у Львові дала почин до сходин усіх Кружків у Львові для основування **Повітового Союзу Кружків Р. Ш. для Львова й повіту.** Як зачуваємо, в наслідок меморіялу комітету, вибраного сходинами Кружків, Головна Управа „Рідної Школи" повідомила кружки про задумане основування Повітового Союзу Кружків для Львова й повіту і вже при кінці груд ня можуть відбутися перші загальні збори Повітового Союзу Кружків для Львова й повіту. Таким чином виповниться у прогалину, яка витворилася через невиконування одної з важніших постанов статуту, що передбачує триступеневість в організації „Рідної Школи". Тимчасом ми мали тільки Головну Управу й Кружки, а посередньої ланки — Повітового Союза Кружків — не було!

Кружки Р. Ш. у всьому краю повинні дати почин до сходин усіх Кружків Р. Ш. з кожного повіта і на сходинах ухвалити бажання заснування Повітового Союзу Кружків (як це є в Борщеві і тепер буде у Львові) — а Головна Управа певно не відмовить згоди на заснування Повітового Союза Кружків, згідно із статутом, тим більше, що це причиниться до інтенсифікації праці „Рідної Школи".

Другим почином старшини Кружка Р. Ш. на Личакові було заснування **Жіночої Секції** при Кружку Рідної Школи ім. кн. Льва. В цій справі відбулося двоє сходин українського громадянства личаківської дільниці і Личаківських Пасік. У вівторок дня 4. грудня засновано врешті жіночу секцію при Кружку Р. Ш. ім. кн. Льва й головою секції вибрано п. **Марію Крушельницьку.** Найдіяльніші громадянки як п. **Кодінець, Ріплева, Филиповичева, Гошовська** і ін. увійшли до заряду секції й дають запоруку, що виконають гідно свої зобовязання. Перед Кружком кн. Льва й Жіночою Секцією велика праця: в першій мірі опіка над Захоронкою на **Пасіках Личаківських.** Перед сорок роками Пасіки — це була чисто українська оселя, тепер українці мешкають там по дебрах — Пасіки-ж майже чисто польські (з випольщених українців). Завданням Жіночої Секції буде перевести враз із Кружком Р. Ш. перебудову будинку на Захоронку, далі подбати, щоб усі українські діти ходили до захоронки, зробити у Львові збірку одежі і черевичків для тамошньої дітвори, уладити свято коляди, ялинку і т. п. Те саме треба буде робити враз із управою школи й учительським збором школи ім. кн. Льва для шкільної дітвори личаківської школи Р. Ш.

При цій нагоді не можна не спинитися на одному болючому питанні: Вигляд Личаківських Пасік змінився головно задля впливів костелів на Личакові. Тепер повстає на кінці Личаківської вулиці ще один костел. А пасіцькі люди даремне просять священика. Митрополит дозволив правити у Пасіках богослуження у захоронці для тамошньої дітвори, але священика нема. Парох і сотрудник церкви св. Петра і Павла правлять по 2 Служби Божі в неділю для Личакова і Пасіки важко їм обслугувати. Катехити обслуговують свої школи. Але консисторія повинна конечне призначити священика з Юра, щоб **кожної неділі обовязково** правив богослуження на Пасіках Личаківських. Дуже поміщними моглиб бути оо. Василіяни. Чи не моглиб вони призначити одного ченця, який що-неділі вішов би собі враці до Пасік і там побув з народом? Це є необхідне і незвичайно вдячне післанництво оо. Василіян.

Член Кружка Р. Ш.

Ріжні вісти.

БОМБОВИЙ ЗАМАХ У КРАК. „ІЛ. КУРЄРІ".

До адміністрації „Іл. Курєра" прийшов в год. 11.30 передпол. експрес і доручив скриньку та просив дати її директорові видавництва Мєч. Добі. В бюрі був тоді М. Добій, його брат Казимир, проф. Вільсон і вольний. Посилка виглядала як дарунок на св. Миколая. Як потилку отворили, побачили попаперовану касетку, а із верха був чорний чортик, від якого йшов білий шнурочок до середини касетки. Касетку годі було відчинити, не нарушуючи шнурочка. Тому дир. Добі посилка виглядала підозріло і він крізь шпару заглянув у середину. Переконався, що в середині є білий порошок. Видобув трошечки того порошку і на пробу запалив порошок скоро, що з тріскотом згорів фіолєтним полумям. Зараз повідомили про все поліцію, яка забрала бомбу до фахової аналізи. Власти ствердили, що порошок цей, то екразитова маса. До тої маси були влучені скляні рурки з нітрогліцериною. Колиб хоч одну рурку переломив був шнурок, що був прикріплений до чортика, бомба зарал би вибухнула. В касетці було півтора кг. вибухової маси.

ПІСЛЯ ВИБУХУ БОМБИ В „СЛОВІ ПОЛЬСКІМ".

Ревізії й арештування у Львові.

Гродське львівське старотство ствердило, що оба замахи в „Слові Польскім" і краківськім „Іл. Курєрі" були однакові. Скриньку для ред. „Сл. П." дістав експрес біля готелю Жоржа з рук молодого чоловіка. Він підіхав до готелю критим автом; був він високий, з малими вусами пристриженими по англійськи, в плащі гнилого коліру і плюшовім капелюсі. За віднесення скриньки дав експресові 5 зол. Скринька була около 40 цм. довга і 30 цм. широка, загорнена в сірий папір і шнурок. Це, що було в середині, було загорнене в бібулку. Сама скринька була з т. зв. деревляної дикти, до якої прикріплена була ручка. До тої ручки була причеплена срібна різочка з червоним чортиком, получєним золотим ланцюшком із серединою скриньки.

В звязи з бомбовим замахом поліція перевела вчорашнього дня і мин. ночі богато ревізій та арештувань. Сконфіскували богато матеріялу. Подробиці слідства держать у тайні.

„Газета Поранна" подає, що вибуховий матеріял в обох посилках був такий самий, який львівські власти безпеченства найшли підчас ревізії серед членів УВО у Львові. Такі ревізії переводила поліція після знаних листопадових подій.

РЕВІЗІЯ КОНСТИТУЦІЇ УХВАЛЕНА.

На засіданні конституційної комісії дня 6. грудня приняли внесення, узгіднене більшістю клюбів, яке каже, що сойм приступає до ревізії конституції. Ця ухвала означає початок рев. поступовання. Ухвалили теж, що основою ревізії будуть внесення, які зголосив уряд або посли.

ВІДРУЧНЕ ПИСЬМО ПРЕЗ. КУЛІДЖА.

През. Кулідж у відручнім письмі стверджує, що Злуч. Держави є в повному мировому розвитку і добробуті. Кулідж домагається якнайскоршої ратифікації Кельогового пакту. Щодо позичкової політики у відношенні до Европи заявляє Кулідж, що Зл. Держави не можуть занадто далеко посуватися в признаванні кредитів, бо так звязалися би занадто з інтересами тих країн. Всетаки Зл. Держави не покинуть народів, що потребують помочі.

БУДІВЕЛЬНА КАТАСТРОФА.

Під Гельсінгфорсом завалилася новопобудована фабрика. Підчас катастрофи було на руштуванні 7 робітників. Зпід звалищ добули 2 вбитих, двох тяжко ранених померло в шпиталі. Три інші робітники ранені легше.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·25—8·87·75, канадійський долар 8·81·50—8·82·00, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·50 1·25·75, румунська лея 0·05·25—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·71·75, фунт штерлінгів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 26·50—27·00.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 34·20·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·50·00—42·42·00, 10 російських рублів 46·60·00—49·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·69·00—0·70·00, 5 австрійських корон 3·60·00—3·65·00, австрійський фльорен 1·71·00—1·82·00, російський рубель 3·00·00—3·40·00, копійки за рубель 1·50·00—1·55·00.

Збіжжя.

Пшениця двірська 46·00—47·00, пшениця селянська 44·00—45·00, жито галицьке 34·50—35·25, ячмінь галицький броварняний 30·50—31·50, ячмінь на мливо 27·50—28·50, ячмінь пастівний 35·50—36·25, овес галицький 30·25—31·25, кукурудза румунська 44·00—44·50, бараболя рожевлова 5·00—5·20, фасоля біла 75·00—100·00 фасоля колірова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00 горох ПЇВ-Вікторія 45·00—55·00, горох пізьний 37·00—39·00, бобик 32·50—32·75, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 35·00—39·00, сіно солодке кравне прасоване 18·00— 0·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 34·00—35·00, льон 72·00—74·00, дубінь синій 21·50—22·50, ріпак озимий 70·00—72·00, мука пшенична 65 прц. 73·00—74·00, мука житна 70 прц. 51·00—51·00, грисік кукурудзяний 69·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби житні 23·50—24·00, отруби пшеничні 24·00—24·50, крупи гречані 65·00—71·00, пшоно 80·00—82·00, крупи ячмінні 49·25—51·75, пенцак 49·00—51·00, просо кравне 44·00—45·00, макухи льняні 49·00—50·00, конюшина кравна 220·00—250·00, мак синій 115·00—125·00, мак сивий 90·00—100·00 Мішки ютові виробу Страдом Варта 1·68—1·72, мішки уживані добрі 1·38—1·42.

НОВИНКИ

— **Концерт нашого тенора д-ра В. Тиська** відбудеться в неділю 9-го ц. м. в Калуші в „Народнім Домі".

— **Хор Д. Котка.** В понеділок 10. грудня у салі Народнього Дому відбудеться концерт Українського Національного Хору під проводом Дмитра Котка. Початок в год. 8. веч. Білети раньше можна купувати в „Нар. Торговлі". З нагоди цього концерту повідомляється Громадянство, що частина цього хору з Котком виїжає 15. грудня до Берліна, щоби зєднатись з рештою своїх давніх членів і разом вибратись у турне по Европі.

— **Жертвенність дітвори.** Дістаємо таке повідомлення з Кружка „Рідної Школи" в Станиславові: З огляду на відомі листопадові події у Львові, маленькі діти — Мирослав та Ірина Щирба зрікаються цього року дарунків Св. Миколая, а за це складають 10 зол. на „Рідну Школу" в Станиславові.

— **Український Національний Музей у Львові** мав у листопаді ц. р. 114 чисел (447 предметів) приросту до загального числа 26.890, в цьому один рукопис історика Дениса Зубрицького та більша збірка видань з історії мистецтва, закуплена директором Музею підчас останньої його поїздки до СРСР. На приріст у листопаді зложились дари пп.: д-ра Коцюби М., гр.-кат. Митр. Капітули, Лихачева Н. П. (Ленінград), д-ра Пастернака Яр., брата Петра Студита, Сивенького, д-ра Фабіяна (Прага) і д-ра Якимовича Р. (Варшава). З нагоди десятих листопадових роковин уладжено в Музею виставку війни 1914-1917 рр., в якої склад входить 62 образи (портрети та баталістичні сцени), 32 рисунки, части однострою, відзнаки та інші предмети, що відносяться до історії нашої участи у всесвітній війні. Отворення виставки відбудеться в неділю 9. ц. м. в год. 11. передполуднем.

— **Присуд румунського дефравданта у Львові.** Свого часу у Львові арештували румунського надпоручника з Чернівців Маерана, який украв в тамошній інтендантурі три мл. леїв. Львівський суд судив Маерана лише за неправне переступлення кордону та за фальшиве замельдування. Присудили Маерана на 2 місяці вязниці та видалення з Польщі. Він хоче виїхати до Америки.

— **Почта в Заліщиках** має свої закони. Присилають нам як доказ заадресовану коперту вислану зі Львова до Заліщик, з адресою імени та прізвища українською мовою, а почти польською. Лист вернувся до адресата 10 днів пізніше з такою дописскою: „**Z (?) roku 1925. Dziennik ustaw do L. X. język zaprowadzony po polsku**".

— **Самогубства та злочини.** Почтовий урядовець Маріян Білик постріляв себе, пригноблений поліційним слідством у своїх родинних справах. — Убивство жінки шахтяра в Кросні Вікторії Ленгнерової, доконане кілька днів тому, розяснене. Її вбив власний муж, тому, що хотів її позбутись, щоби свобідніше продовжувати роман з одною робітницею. Ленгнер пробував уже раніше отруїти свою жінку. — У жовківськім повіті поліція розяснила злочин убивства з минулого місяця, коли в Мостах Вел. убили Стефана Савицького та його маму. Виявилось, що Савицький був членом бандитської ватаги і безпосередно перед наміреною грабіжею посварився в лісі зі своїми товаришами: М. Чорнієм і А. Гавроцьким, які зарубали його і його маму, що знала про їхні пляни. — На дорозі до Сокільник найшли вбитого поліцая І. Станкевича; є відозрілим, що його вбили парубки з цього-ж села.

— **Ріжні вісти.** У Тифлісі і в Боржомі відчули сильні підземельні потрясення в 4-х місцях. Центр землетрусу находиться у віддалі 100 км. від Тифлісу. — У Берні закінчилось референдум про зміну закону, що забороняв досі азартні гри. Оборонці рулетки вийшли переможцями на 20.000 голосів більше. — Франц. маршал Ліоте приїхав до Льондону, де йому вручать почесну медалю королівського „Африканського Т-ва"; він є першим чужинцем, що дістане цю почесть. — Шаховий мистець Альохін, що після Варшави має приїхати до Львова, видав саме англійською мовою книжку про недавній міжнародній шаховий мет у Ню Йорку, в якій робить замітки до всіх гравців тих партій. — Турецький уряд має намір предложити парляментові проект закону про введення податку на парубочий стан, тому, що в самім Константинополі живе тепер 30.000 незамужних жінок. — У Льондоні помер льорд Теннісон, губернатор півд. Австралії, син відомого поета.

— **Рекорди.** Один із маклерів на нюйоркській біржі продав своє становище за 580 тисяч долярів. Ця ціна є біржевим рекордом. — Один з найбільших американських фільмових акторів Джон Беррімор оженився з відомою артисткою Дольорес Костельо. Беррімор уже двічі розвівся. — Париська поліція переловила шайку бандитів складену з трьох врабів, які трусили склади залізниць і за останні місяці довершили 150 грабіжей і краж. — За останніх 6 місяців четверту жінку засудили в Франції на смерть. Останньою є Жюзеття Дрюсі, що отруїла свого мужа, „щоби дошкулити свому зятеві". Вислухавши присуду, вона відповіла „дякую". — Читаємо в „Вечірній Москві": „З огляду на сильний зріст грабіжей у Москві рішили наново заснувати організацію нічних сторожів. Оплачувати їх будуть домовласники по 1 копійці за один кв. метр площі на місяць".

— **Наслідник англійського престола в пресі.** Разом зі вістками про щоденний стан здоровля англійського короля, який находиться в небезпеці, льондонська преса цікавиться щораз більше його найстаршим сином. Заки здійсниться пророцтво теософки Безант, що уельський принц стане соціялістом і ворогом своєї рідні, покищо загал більше вірить останнім новинці про те, що він потайки заручився. Його нареченою має бути 18-літня Анна Веленслі, донька льорда Дуро, з рідні Веллінгтона, славного героя з під Ватерльо.

— **Туреччина вводить нову азбуку.** Ангорський уряд не жартує, і має більше впливу в своїм краю, як Аманула. Почалось насильне заведення латинської азбуки. Всі міста, містечка і села повні агітаторів, що викладають значіння цієї реформи, маючи до допомоги вчителів, які влаштовують скрізь курси. Там, де панує ворожий настрій, створений „старовірами", поїхали на пропаганду самі міністри та посли. Кемаль-паша приготовив спеціяльну промову про користь латинської азбуки і її поширюють при помочі радія по всій Туреччині. Реформу азбуки вводять постепенно і чотирма етапами. Перший етап перейдений: усі часописи в Константинополі та Ангорі вийшли латинкою. Памятники республики оснащені латинськими надписами. Кінцевий речинець 1-го червня 1930 р. До цього часу щезне дотеперішня турецька азбука. Вже тепер усі вивіски перемальовуються. Всі урядовці, професори та поліцаї мають обовязок у найближчім часі здати іспити з нової азбуки перед спеціяльними комісіями. Загроза: втрата посади.

— **Шаляпін кандидатом на черця.** Співробітник льондонського „Дейлі Телеграф" зустрів Фйодора Шаляпіна на проповіді відомої американської пророчиці Еме Мак Ферсон. Це доказ, що великий співак почуває на старі літа потребу слова Божого. В інтервю з англійським журналістом він заявив, що проповідь фанатичної чудачки його не зворушила, але що він нераз почуває в собі змагання голосу совісти з „нечистою силою". Він пробував нераз прогнати звідти сатану, але в останній мент сатана таки затягнув його в кавярню або ресторан. Шаляпін почуває, що таки вже недалекою є та хвилина, коли він буде приневолений попрощатись зі сценою і світом. За яких три роки він має намір побудувати собі власний... монастир і там провести старість. Баттістіні на кілька літ перед смертю також мав намір стати черцем.

— **Суд в театральній салі.** Артистка московського „Великого Театру" Соріна звільнена адміністрацією театру зі служби, тому, що її голосу не чують на салі. Вона подала дирекцію в суд. Одно із судових засідань відбувалось у самім театрі, щоби судді могли переконатись про голос позиваючої. Орхестра акомпаніювала їй арії з „Кармен" і „Снігурочки" і Соріну було чути в усіх кінцях салі. Суд видав негайно присуд, щоби артистку приняти назад на посаду і заплатити їй за час звільнення.

— **Японія воює з мухами.** Японія є країною чистоти. Тепер вона завела ще один новий засіб боротьби з бацилями: тиждень боротьби з мухами, що розносять по світі зародки ріжних недуг. Уже першого дня японці знесли до поліційних і санітарних урядів 26 міліонів убитих мух. За кожну сотню мух була призначена якась нагорода. Деякі філянтропи спеціяльно оплачували мухоловів. При цій нагоді довідуємось, що в більших містах Японії двічі в тиждень урядують державні змбулаторії, де кожний може казати себе оглянути лікарем і піддати „чистці" своє тіло.

— Наука за 10 рублів. Читаємо в „Вечірній Москві“: „Валютова управа народн. комісаріяту фінансів СРСР подає до відома, що наукові працьовники і професори висших шкіл можуть замовляти з чужини що-місяця книжок лише за 10 рублів. До 1-го листопада ця норма була подвійна. Вимками можуть бути тільки члени Академії Наук“.

— Академія філятелістів. Чимала низка „академій у Парижі побільшилась на ще одну. Офіціяльних є досі 5, що складаються на т. зв. „Інститут Франції“. у цьому „Франц. Академія“ з 40 безсмертними, „Академія Наук“, „Академія старовини“, (надписів), „Академія моральних і політичних дослідів“ і „Медична Академія“. Крім літературної „Академії Гонкурів“, цю назву засвоїли собі ріжні організації, як напр. академія гумору, академія гастрономія, академія краси, акад. танців, більярду, і пів сотні інших. Тепер збирачі марок рішили ще заснувати „Академію філятелії“ на зразок „Французької“ з 40 постійними членами і 25 чужинними кореспондентами.

— Найчутливіший муж. Паризька преса передає таку свіжу новинку: Опівночі комісаріят 6-ої дільниці збудився від сигналу: „поліція!“ Негайно вислали на вулицю Мадам сильний поліційний відділ. Мешканці дому ч. 36. заявили, що по даху ходить якийсь бандит. Поліція окружила дім і зловила його в мент, коли він хотів утекти через вікно мансарди. Арештованим був мешканець цього дому Жорж Текруї. У поліційнім комісаріяті він заявив таке: „Моя жінка йде вчасно спати. Я спізнився і не хотів її будити. А лякаючись її докорів, я рішив вилізти на дах, щоби звідти дістатись на задні сходи і тихцем увійти до хати“. Усе це не було би нічим незвичайним, якби не було чистою правдою. Жорж Терку проспався в комісаріяті і не будив жінки всю ніч.

— Редакція „Життя і Права“ звертається до всіх українських студентських організацій в Польщі і за кордоном з проханням: надіслати докладну статистику наших студентів правників на університетах, подати їх соціяльний стан, матеріяльне забезпечення та процентове відношення до інших українських студентів, за час від 1918—1928 р., на адресу: Редакція „Життя і Права“, Львів, Ринок ч. 43, І. пов.

Громадяни! Памятайте, що скріпленням основ „Просвіти“ скріплюємо належитий розвиток народнього життя. А зробимо це ми члени „Просвіти“.

З театру.

„Намисто Мадонни“, опера Вольфа-Феррарі.

Вольф-Феррарі, сучасний італійський оперний композитор, написав цілу низку опер, в яких частинно хотів обновити давню традицію старої Opera buffa (пр. „Цікаві жінки“, „Чотирох гробіянів“), частинно ж пішов слідом нового т. зв. „веристичного“ напрямку, започаткованого Масканієм (в „Кавалерії“), Льонкавалем (у „Паяцах“) і Пуччінієм (у „Тосці“). Цей веристичний напрямок слідний особливо у 3 актовій опері Феррарі-я: „Намисто Мадонни“, написаній на текст Golisciani-я 1908 р.

Опера „Намисто Мадонни“ не може рівнятися з геніяльними первовзорами Пуччінія під оглядом інвенції, оригінальности музики і характеристики, але вдержується в репертуарі завдяки сценічному нерву, масі незвичайних ефектів та змисловій мельодиці й вельми коьористичній інструментації. Зате нема в опері ніякого глибшого змісту у лібретті, мало також характеристики і психольогічної правди, хоча й на неї позує. Музика цеї опери зложена з ріжних елементів, але домінують очевидно мотиви італійської й еспанської богеми, що виступає тут під фірмою неапелітанської „Каморри“. Головний ефект опери — це безупинні різкі контрасти сцен і настрої релігійних, викликуваних процесіями із „намистом Мадонни“ із грубо-вульгарними сценами товпи, в якій бушує розгнузданий дух апашів і вуличниць.

Вистанка і режісерія опери були видно старанні і виказали особливож у грі товпи і співділанні всіх подробиць значний поступ як на львівську сцену. За це належиться повне признання режісерові п. Улуханову з Київа. Щож до головних сольопартій, які ставили до виконавців нераз величезні голосові вимоги, то на перший плян вибилися, як звичайно, п. Цвітіна, як Малієла, відтак Паюнський як Рафаель (провідник Каморристів) і Бедасюк у ролі коваля Геннара. Зате маса інших виконавців голосово не доростала до вимог своїх врештою дрібніших роль. Хори й орхестра під батутою п. Лерера вивязувалися добре з нелегкої задачі комбінованих збірних ефектів; тільки динаміка хорів була посекавана надто груба, позбавлена найменьбудь тонших нюансів і мотивацій.

Ч. П.

Дописи.

ТЕРНОПІЛЬ. (Двотижневик „Подільський Голос“. — Ревізії й арешти. — „Соколи“. — Інші справи). Від 1. листопада ц. р. почав виходити в Тернополі двотижневик під назвою „Подільський Голос“. Поділля вже від віків ще з часів історичної Польщі виставлене на латинізацію і польонізацію після Холмщини чи не найбільше з усіх українських земель, вимагає безумовно до своєї оборони новочасної зброї себто преси на місці. В Тернополі як столиці Поділля повинен появлятися щонайменше тижневик для для льокальних потреб. На разі це неможливе і треба вдоволитися бодай двотижневиком. Видає його і редагує посол д-р Ст. Баран при допомозі гуртка місцевих людей щиро відданих національній справі серед невідрадних наших і відомих цензурних відносин. „Подільський Голос“ стоїть на програмі УНДО, що підчеркує у кожному числі, а це має своє значіння з уваги на наші внутрішні політичні відносини. Досі появилося три числа, з котрих два тернопільське старство сконфіскувало (цензуру переводить бувший командант постерунку жандармерії!). В „Под. Голосі“ є заступлені передовсім дописі з місць, що висвітлюють потреби поодиноких громад. Наше громадянство на Поділлі і Опіллі повинно підтримати цей наш одинокий на Поділлі політичний пресовий орган масовою передплатою, котра виносить річно всего 6 золотих та допомогти до того, щоби скоро міг він появлятися як тижневик. Адреса „Под. Голосу“: Тернопіль, вул. Міцкевича ч. 3. — В Тернополі і в деяких громадах повіту відбулися ревізії і арештування, про що була вже згадка в „Ділі“, що стоїть у звязку з нашим першолистопадовим святом і зі святом десятиліття польської держави. Слідні передовсім заходи проти членів УНДО, бо нераз цю партію стараються тут розбити за її український націоналізм. Є в роботі безсмертний австрійський цісарський пріґельпатент з 20. 4. 1854 р. В з. ч. 96 і польський президентський розпорядок з 22. березня 1928 В. з. ч. 35 поз. 342 і обильно при їх помочі падуть на наше населення високі гривни зглядно кари арешту. Між іншими за днях староста в Тернополі п. Маліцький усунув цілковито від урядування самого українця п. Миколу Синицю, начальника громади в Чернилеві Рускім за те, що дня 11. листопада ц. р. не вивісив польського прапора, а в додатку наказом карним з 21. XI. 1928 ч. 58376 укарав його за перест. арт. 44 цит. през. розпорядку на гривну в квоті 50 зол. зглядно на кару триденного арешту. В повіті вештаються представники поліції та визбирують всі факти, як станилося місцеве українське населення до польського державного свята і як вшанувало воно польський національний прапор. Так було ср. в Купчинцях, Ходачкові Малім та інших громадах. Проти українців цькує місцевий санаційний „Глос Польскі“ і домагається супроти нас ще більших репресій. — Старство в Тернополі наказом карним з 22. X. 1928 ч. 58253 укарало тернопільських Соколів Володимира Дубенського, Михайла Кіцкая, Омеляна Урбанського, Володимира Дідуха і Мечислава Урбанського — всіх з Тернополя кожного з них гривною по 50 зол. зглядно триденним арештом за те, що дня 16. вересня ц. р. поїхали як делегати тернопільського „Сокола“ в сокільських шапках на сокільський фестин в Березовиці Великій — разом на 250 зол. гривни або 15 днів арешту. — Знова постерунок поліції в Ігровиці дня 15. листопада ц. р. вислав трьох постерункових в село, щоби перевели ревізії у членів місцевого „Сокола“ за сокільськими шапками і їх сконфіскували. Так зробили у Петра Куца і у кількох інших, а опісля прикликали на постерунок голову „Сокола“ Івана Мацієвича і заявили, що з приказу старости мають сконфіскувати в селі всі сокільські шапки і зажадали, щоби Соколи поприносили свої шапки на постерунок, що вони і зробили. Тепер на постерунку в Ігровиці є цілий склад сокільських шапок. — Не кінець на тім. Старство в Тернополі на донесення місцевого постерунку з 15. XI. ц. р. покарало на основі § 11 пріґельпатенту Петра Куца, Василя Горбатюка і 16 інших членів карним наказом з 17. XI. 1928 ч. 58[illegible] Петра Куца гривною 50 зол. зглядно карою триденного арешту, а всіх інших 17 кожного окремо гривною по 30 зол. або три дни арешту, разом гривною 560 зол. зглядно карою 54 днів арешту — а це за [illegible] національного польського свята. [illegible] мали допуститися [illegible] Соколи [illegible] 12. XI. [illegible] в той спосіб, що в [illegible] по [illegible] свої [illegible] шапки [illegible] рухавкові вправи. — В ч. 69 „Гром. Голосу“ з цього року в статейці під заг. „В партії посла д-ра Барана“ появилася нотатка про участь в тернопільському комітеті обходу десятиліття існування Польщі о. Вол. Громницького і директора української держ. гімн. п. Михайла Губчака. Хоч автор нотатки знав, що їх обох покликано до комітету без їх відома і згоди і що вони ніякої участи в цьому комітеті не брали і що ні о. В Громницький, ні дир. Губчак не були і не є членами УНДО, то у своїй сліпій ненависти до цеї партії і до особи д-ра Барана вважав за відповідне нотатку вистилізувати так, що можна віднести враження, немов те все сталося за згодою д-ра Барана. О. В. Громницький справу вияснив публично з „Под. Голосі“, а дир. Губчак цього як державний урядовець не може зробити без дозволу своєї зверхної власти. Робимо це ми, стверджуючи, що дир. Губчак попав у згаданий комітет як урядова особа на рівні з директорами всіх інших середніх шкіл державних без своєї відомости і згоди і що він ніколи не працював у секції пропаганди цього комітету та не був ніколи на її засіданнях.

ЧОРТКІВ. (Заборона концертів у честь М. Шашкевича). Гімназія Р. Шк. ім. М. Шашкевича в Чорткові влаштовує щорічно свято в память Шашкевича, свого патрона. Управа гімназії звернулася до старства з проханням за дозволом повторити шкільний концерт, що в Чорткові відбувся дня 7. листопада, в сусіднім селі Білім дня 11. листопада. Старство дало дозвіл і концерт в Білім відбувся з повним успіхом та приніс 100 зол. приходу на будову гімназії. Заохочена цим Управа гімназії внесла до Старства прохання за дозволом повторити шкільний концерт з тою самою програмою по сусідних селах. Прибуток з концертів призначено на бідну молодь. На це прийшла зі Старства негативна відповідь, яку дальше передруковуємо. Це певно вперше, відколи наш нарід святкує память своїх духових провідників, заборонено святкувати память Шашкевича концертом молоді.

„Starostwo powiatowe w Czortkowie. L. 21 613/28. Czortków dnia 17. listopada 1928 r. Do P. T. Kierownika prywatnego Gimnazjum ruskiego z ruskim językiem nauczania im. M. Szaszkiewicza w Czortkowie. Prośby z dnia 14. listopada 1928 o udzielenie zezwolenia na urządzenie koncertów ku czci M. Szaszkiewicza po wsiach powiatu w miesiącu listopadzie i grudniu 1928 r. nie uwzględniam i odmawiam ze względu na spokój i bezpieczeństwo publiczne w powiecie. Przeciw temu orzeczeniu wolno jest wnieść odwołanie do urzędu wojewódzkiego w Tarnopolu, które podać należy do Starostwa w ciągu dni 14-tu licząc od dnia następnego po doręczeniu. Starosta powiatowy: Rudnicki wz.

ЛУЦЬК. *(З кооп[illegible] життя).* 2. грудня відбулися організаційні збори філії „Сільського Господаря“ в Луцьку. Головав на зборах п. посол Остап Луцький. Зібралося понад сорок членів, майже виключно селян. Після довшої прегарної промови п. посла збори перевели вибори керуючих органів. До ради філії ввійшли: голова п. В. Островський і члени: пп. інсп. А. Кобилянський, Ол. Ковалевський, П. Настенко, В. Наврата, М. Столярчук і С. Вишнівський. Після обміну думок щодо пляну діяльности філії збори висловили сердечну подяку Гол. Управі „Сільського Господаря“ й п. послові Ост. Луцькому за його повчаючу промову. — В Луцьку існує українське церковне брацтво, а при ньому парафіяльна церква, в якій Служба Божа відправляється українською мовою, і каплиця Іверської Б. Матері, дуже шанована населенням. На цю каплицю, яка знаходиться в центрі міста, має значну площу землі і гарний вигляд, давно вже заїзджають з ріжних сторін. Досі молебні й акафісти відправлялися в цій каплиці виключно по українськи, а настоятелем (парохом) її був парох церкви. Цими днями митрополит Діонізій проголосив себе священно-настоятелем каплиці, призначивши для завідування її господаркою окрему раду з трьох осіб, і видав розпорядження, щоб відправляли в ній всі місцеві священики. Таким чином у каплицю знову введено славянську мову, на я її служать усі ці священики в своїх церквах, за винятком священика брацької церкви.

Лучанин.

ЯВОРІВ. *(Білоскірничо-кожухарський курс „Сільського Господаря“).* Т-во „Сільський Господар“ веде поза агротехнічною роботою також працю в напрямі відродження і поширення нашого сільського промислу. Одною з найважніших ділянок нашого сільського промислу є білоскірництво. [illegible] заготовка і виправа всякого роду кожухових скір, а також кожухарство, [illegible] Щоби практичне заняття і [illegible] цю галузь промислу, рішило [illegible] Т-во „Сільський Господар“ спільно з Промисловим Інститутом у Львові, уладити [illegible] курс [illegible] [illegible] Храпливого та представника Промислового Інституту і його директора інж. Ткачука. Крім представників промислу ще на відкритті голова філії „Сільського Господаря“ в Яворові п. Роман Харамбура й директор курсу п. Петро Карпин. На курс записалось 26-ох кожухарів та білоскірників-майстрів, які поза теоретичною працею роблять також практично у відповідно уладженій для того робітні. Курсанти виправляли досить велику скількість скір, які по оцінці фахівців можуть рівнятися найкращому заграничному товарові. Курс веде відомий наш фахівець, п. Петро Карпин. Курс має потревати до кінця грудня ц. р. і принесе певно багато користи курсантам, які знайдуть скоро збут на свій добре виправлений і уладжений заграничному товар. Плянується після закінчення курсу основати окрему білоскірничо-кожухарську кооперативу, як це вже зроблено в Косові, де по такім курсі повстала перша у нас білоскірничо-кожухарська кооператива „Спілка кожухарів та білоскірників Гуцульщини“. В січні 1929 р. хоче „Сільський Господар“ перевести третій білоскірничо-кожухарський курс у Городенці.

СКОЛЄ. (Прощання зразкового громадянина.) Дня 17. XI. ц. р. попращав тісніший гурток сколівської інтелігенції п. Осипа Ткачука, місцевого купця. І от на цім місці хочемо згадати, як то ми підтримували одинокого українського крамниця п. О. Ткачука. Поминувши його купецькі здібности, мусимо зазначити, що це людина наскрізь перейнята працею для свого народу, який не спочав ніколи в найгірших і найприкріших часах! Надзвичайно спосібний організатор, не зражувався він ніколи невдачами, він всюди і все працю вперід, мимо ріжних колод і перешкод, все докінчував раз почате діло! Його твердий характер дає повну запоруку дальшої успішної праці на іншому місці; не було у нас товариства, якогоб він не зрушив з місця! Коли прийшов до Сколього, береться сейчас до запущеної хабазям народньої ниви, очищує її майже на кожній ділянці. Його праця в Захисті з тою сирітською дітворою ніколи не дасться забути, його поміч у Т-ві філії „Просвіти“, в політичній пов. організації УНДО, в Народнім Домі, Т-ві Інвалідів, Т-ві Воєнних Могил, Драматичнім Гуртку, Кооперативі, в Т-ві „Луг“, а вже вершком його невсипущої праці було Т-во „Сокіл“, котре він він ужілою рукою енергійно та плянов‌о, закладаючи протягом 5-ох місяців 18 сокільських гнізд. Тому й не диво, що декому побут п. Ткачука в Сколім був не по нутру! І так не підтримуваний в торговлі своїм власним громадянством, мимо всяких заявів, приречень і т. п. відходить від нас матеріяльно підірваний, але з вірою, що його праця не пропаде на марне! Отсих кілька слів хай буде йому заплатою за його майже трирічну працю, а сколівщанам подяка за підтримку такої рухливої людини, якою був п. Осип Ткачук! — **За Т-во „Сокіл“:** (Підписи).

Добро „Просвіти“ — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

Зі спортового життя.

Український Студентський Спортовий Клюб, перед отворенням Зимового Сезону на р. к. 1928/29, скликує на суботу 8. XII. в год. 7 веч. Загальні Збори в великій салі Академічного Дому. В порядку дневнім будуть відчитані звіти з праці Виділу, внесення на уділення абсолюторії та вибір нового Виділу. В пляні діяльности на зимовий сезон буде розглянене внесення про відкриття секцій боксу та шерму. Виділ просить усіх членів (мущ) бути присутними на Загальних Зборах УССК-а. **Виділ.**

Листи до Редакції.

I.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Прошу не відмовити мені в поміщенні на сторінках Вашого щоденника слідуючої декларації:

Розуміючи, як важно для забезпечення інтересів Правосл. Церкви в Польщі — установити порозуміння і співробітництво між церк. владою і громадянством, котре є тілом Церкви, — українські [illegible] котре є [illegible] в липні 1928 р. радо пішли на зустріч закликові митр. Діонізія до згоди, виявляючи зі свого боку повну добру волю й [illegible] [illegible] православній вірі, та [illegible] за умову, що церковна влада поробить необхідні заходи до оздоровлення [illegible] церковно-громадського життя і [illegible] церковно-громадянського хаосу. По [illegible] радикування [illegible] [illegible] одного зі своїх приречень влада церкви [illegible], — [illegible] влада [illegible] [illegible] залишити систему про[illegible] русифікацію в [illegible] церковного майна, [illegible] [illegible] Церкви, [illegible] [illegible] українських [illegible] і [illegible] русифікаційну політику.

Але, коли одна сторона не додержує умови, то й друга тим самим звільнюється від своїх зобовязань. Через те у-мову з 1. липня ц. р. українське громадянство вважає вже неіснуючою; тим-самим відпадає зобовязання представників українського громадянства визнавати протиканонічну (14 пр. Апост.) злуку волинської єпархії з варшавською в особі одного керуючого архиєпископа (Митрополита Варшавського), бо, навіть згідно з заявою посла Власовського на нараді 1. липня ц. р. свою згоду на це українське громадянство узалежнювало від готовости Митр. Діонісія задовольнити домагання волинської пастви, передовсім у справі роздержавлення Церкви та українізації богослужения.

З другого боку секретаріят Митрополитальної Ради признав, що до протоколу останнього засідання другої сесії Митр. Ради пізніше, без відома і згоди всіх її членів, внесено було на домагання Владики Митрополита деякі доповнення, як, напр., про рішучу вимогу, щоби керманичем правосл. богословського відділу при варшавському університеті був сам Митрополит Діонісій. З огляду на неможливість брати на себе відповідальність за таку свобідну інтерпретацію діяння Митр. Ради та невідповідну редакцію її постанов, — як також з огляду на недодержання умови з 1. липня між вищою церк. владою та українською паствою, оцим зголошую свій вихід із числа членів Митрополитальної Ради.

Д-р А. Річинський,
б. голова Українського Церковного Комітету і б. член Митрополитальної Ради.

Володимир, 4. грудня 1928.

II.

Високоповажаний Пане Редакторе!

В інтересах установлення правди прошу не відмовитися надрукувати нижче наведені рядки: Зважаючи на неправдиве освітлення ЗДУСДРП в ч. 260 „Діла" її відклику своєї скарги на мене за статтю „Сеньори, зніміть маски!" отсим заявляю слідуюче: 1. В своїй статті я обвинувачував не окремих осіб, а організацію УСДРП; 2. ЗДУСДРП обвинувачувала мене лише за образу чести осіб пп. Мазепи, Феденка, Безпалка, Нанчура, а не з образу чести організації; 3. Я заявив, що не мав на оці особисто ображати зазначених осіб, але не одмовлявся від обвинувачення організації УСДРП за незаконні витрати державних коштів та інші шкоди, спричинені її членами. 4. Не бажаючи виступати перед чужим судом з якиминебудь обвинуваченнями б. членів українського уряду, я зміст своїх обвинувачень подам в слідуючому числі „Нової України" при дорученні надрукування документів, які засвідчать про відношення членів Української Соц.-дем. Роб. партії до народнього добра.

З пошаною **Н. Григоріїв.**

Прага 24. XI. 1928.

Сім мілїонів українців у Польщі мусить дати для „Просвіти" в ювилейному її році сім мілїонів членів. Вкладка лише два золоті.

ВІДОЗВИ Й КОМУНІКАТИ.

Українські Студенти!

Стоїмо напередодні Великих Роковин — 60-літнього Ювилею „Просвіти", найстаршого та найбільш заслуженого товариства на землях України.

Ювилей цей мусить знайти належне зрозуміння і підтримку між Вами. Розуміючи вагу культурно-освітньої праці і розуміючи вагу великої місії „Просвіти", чого Ви вже нераз доказали Вашими ділами, бо мабуть нема на всій Галицькій Землі ніодної читальні „Просвіти", якої Ви не відвідали би, Ви в цьому році зі здвоєною енергією приступите до праці.

І тепер перед Вами Товариші нові завдання: Ви ділом докажете, що Ювилейний рік „Просвіти" започаткує ліквідацію неграмотности на землях Західної України і промостить дорогу правді та науці в найдальші закутини Землі нашої.

Тому нехай у цьому Ювилейному році не забракне ніодного з поміж Вас у рядах активних членів-робітників „Просвіти"!

Нехай кожний з Вас якнайактивніше працює на важливих становищах цієї найстаршої української Установи!

Нехай на просторі Вашої діяльности не забракне ніодної громади, яка не відсвяткувала би Ювилею „Просвіти"!

Нехай у Вашій околиці не забракне ніодної громади, в якій не перевели би збірки на „Ювилейний дар" „Просвіті"!

Нехай на терені Вашого впливу не забракне ніодного громадянина в членах „Просвіти"!

Від висліду Вашої праці залежатимуть успіхи „Просвіти"!

Львів, дня 1. грудня Ювилейного Року „Просвіти" 1928 року.

За Виділ Тов-а Студентська Громада:
Е. Ю. Пеленський, врязі голова. **Калинович,** за секретаря.

За Виділ Тов-а „Медична Громада":
Сахно Ярослав, голова. **Кушнір Роман,** секретар.

За Виділ Тов-а українських студентів політехніки „Основа":
Охримович Анд., голова. **Михальчишин Богд.** секретар.

За Виділ Кооп. студ. мед. вет. „Ватра":
Билий В., голова. **Лех Осип,** секретар.

Подяка.

Сердечно дякую Вп. Панам Меценатам: Західному, Возниякови і Фінкельштайнови, адвокатам в Бережанах, які щиро, успішно й безкорисно боронили мене й затяжнім, триактнім процесі з злочин нинного очерчення постерунку поліції в Букачівцях, в справі українських шкільних делегацій в селі Тенетники, рогатинського повіту.

Іван Ясьнів
1048 1—1 **в Мартинові старім.**

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.